

Europinio lygio statybininko apdailininko specialybės modulių mokymo programų ir mokymo kreditų sistemos pritaikymas Lietuvos ir kitose Europos šalių profesinio mokymo institucijose

(DEMOP)

No LLP-LdV-TOI-2008-LT-0012

Poreikių studijos analizė

Vilniaus statybininkų rengimo centras – Lietuva

Alytaus profesinio rengimo centras – Lietuva

Šiaulių profesinio rengimo centras – Lietuva

Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija – Lietuva

Dundee College – Škotija

Hellenic Regional Development Center – Graikija

Romanian German Foundation Centre for Vocational Training and Development – Rumunija

Innovationstransfer- und Forschungsinstitut Schwerin – Vokietija

Jugendfoerderverein Parchim – Vokietija

Pori College – Suomija

Centro Homologado de Formacion Profesional Concertado (Decroly) – Ispanija

Turinys

1	Dabartinės situacijos apžvalga	3
2	Lyginamojo tyrimo tikslas	6
3	Bendras modulinio mokymo situacijos vertinimas, remiantis partnerių institucijų atlikta analize	7
4	Modulinių programų kūrimo pastangų partnerių institucijose apžvalga	14
4.1	Trumpos partnerių institucijų charakteristikos	14
4.2	Profesinio rengimo struktūra	19
4.3	Pedagoginis-metodologinis požiūris	34
4.4	Modulinis profesinis mokymas partnerių institucijose	37
4.5	Modulinis mokymas statybininkams-apdailininkams	50
4.6	Statybininkų apdailininkų profesinio mokymo modulių pavyzdžiai	61
5	Išvados ir rekomendacijos	67
6	Žodynas	70
7	Literatūros sąrašas	73

1 Dabartinės situacijos apžvalga

Europos Tarybos Lisabonos deklaracija (2000) nubrėžė europinius švietimo plėtros tikslus: iki 2010 m. sukurti Europos švietimo erdvę, atitinkančią socialinės sanglaudos ir konkurencingumo didinimo tikslus. Vėlesnė Barselonos deklaracija dar konkrečiau nubrėžia švietimo ir profesinio rengimo tikslą: „Europos švietimo ir profesinio rengimo sistemos iki 2010 m. turi tapti pasaulinėmis kokybės gairėmis.“

Tai leidžia daryti išvadą, kad Europos švietimo politika turi būti vykdoma ją glaudžiai siejant su ekonomikos plėtra, užimtumo ir socialinės sanglaudos augimu. Kiti svarbūs Europos švietimo politikos siekiai yra:

- Padidinti investavimą į žmogiškąjį kapitalą,
- Sumažinti jaunimo, neturinčio pakankamo išsilavinimo ir profesinės kvalifikacijos, skaičių,
- Pasirengti žinių visuomenės plėtrai,
- Pagerinti dirbančiųjų ir besimokančiųjų mobilumą
- Padidinti kvalifikacijų skaidrumą ir suderinamumą.

Remiantis tuo, galima išskirti šiuos veiksnius, kurie skatina arba trukdo susieti statybininko- apdailininko profesinio mokymo modulinės programos Europos profesinio rengimo institucijose:

Skatinantys veiksniai

- ES profesinio rengimo, žmonių išteklių vystymo ir užimtumo politikos reikalavimai, Kopenhagos proceso vykdymas ir jo priemonių – Europos profesinio mokymo kreditų sistemos ECVET ir Europos kvalifikacijų sandaros diegimas.
- Didėjanti statybos sektoriaus globalizacija darbo jėgos migracijos srityje ir su tuo susiję reikalavimai užtikrinti profesinio rengimo ir jo teikiamų kompetencijų bei kvalifikacijų kokybę.
- Daugiau ar mažiau tolygi ir nuosaiki statybos sektoriaus technologinė plėtra ES šalyse, besireiškianti naujų technologijų, naujų darbo organizavimo metodų įdiegimu ir pan. Tai skatina didesnį darbo rinkos poreikių kvalifikacijoms homogeniškumą ir didesnę atitiktį tarp sektoriaus keliamų reikalavimų darbuotojų kompetencijoms ir įgūdžiams darbo vietose.
- Besiplečiantis tarptautinis bendradarbiavimas tarp statybos įmonių ir profesinio rengimo institucijų Europos sektorinėse struktūrose, turima bendradarbiavimo įvairiuose europiniuose projektuose patirtis.

- Modulinio mokymo lankstumas ir jo teikiamos galimybės įgyti ir tobulinti statybininko-apdailininko kvalifikaciją įgyjant kompetencijas įvairiose profesinio rengimo institucijose bei darbo vietose daugelyje šalių.
- Auganti paklausa plačioms kvalifikacijoms ir tarptautinei darbo bei mokymosi patirčiai statybos sektoriuje ir šių veiksnių įtaka įsidarbinamumui ir konkurencingumui darbo rinkoje.

Trukdantys veiksniai

- Skirtingas profesinio rengimo techninės ir technologinės infrastruktūros išvystymo lygis skirtingų šalių profesinio rengimo institucijose. Esami skirtumai tarp darbo proceso technologinio išvystymo ir praktinio mokymo bazės profesinio mokymo institucijose būklės gali labai skirtis tarp šalių, priklausomai nuo valstybės skiriamo finansavimo, bendradarbiavimo tarp profesinio rengimo institucijų ir darbdavių ir daugelio kitų veiksnių. Dėl to atsiranda mokymo kokybės bei suteikiamų kvalifikacijų ir kompetencijų kokybės skirtumai.
- Esami profesinio mokymo modulinį programų struktūros ir šių programų teikiamų kompetencijų skirtumai tarp šalių.
- Mokymosi pasiekimų vertinimo modulinėse programose ir kompetencijų bei kvalifikacijų pripažinimo skirtumai.
- Skirtinga šalių patirtis diegiant ir plėtojant modulinį mokymą, kai dalis šalių turi turtingą patirtį šioje srityje, o kitos šalys dar tik pradeda šiuos procesus įgyvendinti.
- Profesijos mokytojų turimos patirties ir kvalifikacijos modulinio mokymo srityje skirtumai.

Pagrindinė kliūtis siekiant modulinį profesinio mokymo programų suderinamumą yra šalių profesinio rengimo sistemų tarpusavio suderinamumo stoka. Šalių profesinio rengimo sistemos priskiriamos mokykliniam modeliui (Lietuva), dualiniam profesinio rengimo modeliui (Vokietija), arba rinkos modeliui (Škotija). Be to, labai skiriasi mokymo vienetų trukmė, kuri priklauso nuo ganėtinai skirtingų šalių įstatymų ir teisės aktų.

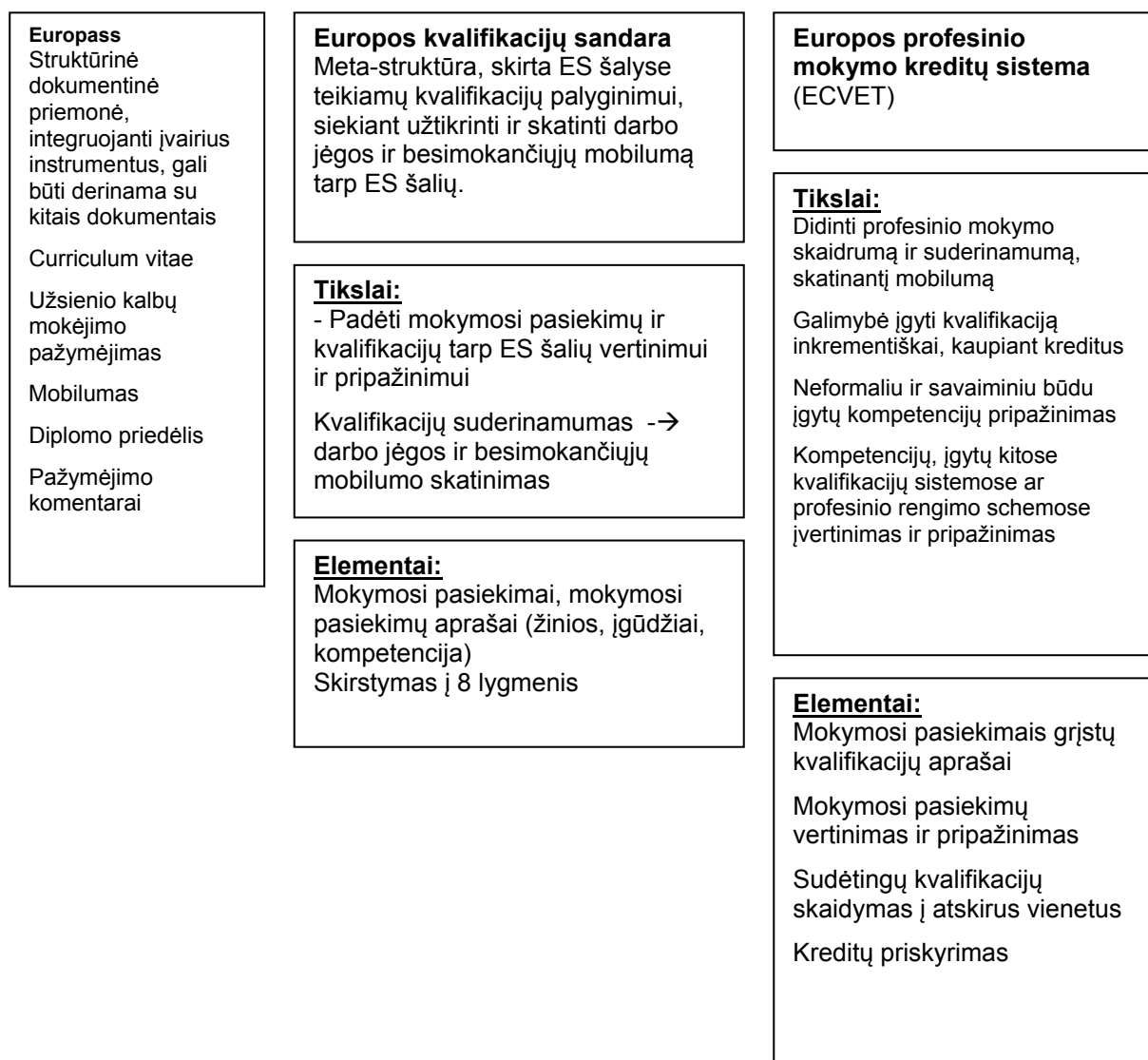
Šiuos skirtumus galima įveikti tik tuomet, kai mokymo vienetai bus skaidresni ir lengviau palyginami, ką gali padėti pasiekti modulinio mokymo sistema, kurioje yra tvirtai apibrėžiami veiklos reikalavimai gebėjimams. Tai yra vienintelis būdas įveikti neatitikimų tarp skirtingų nacionalinių profesinio rengimo sistemų daromą įtaką. Tačiau modulinis mokymas reikalauja taikyti šiuos profesinio mokymo/-si principus:

- Mokymasis turi atspindėti darbo patirtį, kai mokymasis darbo vietose kaitaliojamas sisteminiu mokymusi profesinėse mokyklose (modernios pameistrystės sistemos sėkmės Škotijoje pavyzdys)

- Gebėjimas atlikti profesinę veiklą, su ja identifikuotis ir siekti joje profesinio tobulėjimo.

Kol kas modulinio mokymo sistemose yra sudėtinga įvertinti formaliai ir neformaliai įgytas kompetencijas. Tai susiję su skirtingose šalyse naudojamų kvalifikacijas ir kompetencijas įrodančių dokumentų suderinamumu ir palyginamumu ir šių priemonių naudojimu šalies ir tarptautinėje darbo rinkoje.

Šiuo metu šioms problemoms spręsti yra sukurta keletas Europos lygmens instrumentų. (pav. 1). Jų priimtinumai labai priklausys nuo šių instrumentų efektyvumo Europos darbo rinkoje ir jų įtakos profesiniam mobilumui.

Pav. 1: Europos kompetencijų ir kvalifikacijų vertinimo ir pripažinimo instrumentai

Tam, kad sukurti tokią Europos švietimo erdvę ir skaidrų kompetencijų vertinimą ir pripažinimą, būtina derinti socialinį dialogą su adekvačiais Europos lygmens tyrimais profesinio rengimo ir kvalifikacijų srityse. Šio projekto partneriai prisideda prie šio tikslo vykdydami *Leonardo da Vinci programos* naujovių perkėlimo projektą „EUROPINIO LYGIO

STATYBININKO APDAILININKO SPECIALYBĖS MODULIŲ MOKYMO PROGRAMŲ IR MOKYMO KREDITŲ SISTEMOS PRITAIKYMAS LIETUVOS IR KITOSE EUROPOS ŠALIŲ PROFESINIO MOKYMO INSTITUCIJOSE“.

Projektas siekia padidinti statybininko-apdailininko profesinio mokymo skaidrumą ir suderinamumą, nepaisant skirtingų profesinio mokymo metodų taikymo, tam naudojant modulinę mokymo sistemą, sukurtą šios profesijos mokiniams, remiantis Škotijos modulinio mokymo modeliu ir patirtimi.

Tokia modulinio mokymo sistema padės pasiekti šiai profesinei grupei tokius tikslus:

- Mokymo proceso lankstumą, leidžiantį įgyti kompetencijas pagal pačių besimokančiųjų pasirinktą tvarką ir laikotarpį, taip pat kaupti įvairias kompetencijas siekiant įgyti reikiamas kvalifikacijas;
- Besimokančiųjų mobilumą, leidžiant pritaikyti mokymosi ir darbo metu įgytas kompetencijas ir mokymosi pasiekimus mokymuisi ir darbui kitose šalyse, skatinant įvairių besimokančiųjų mainų programų vykdymą ir pan.;
- Didėjančių statybininko- apdailininko kompetencijų ir kvalifikacijų, įgytų skirtingose šalyse palyginamumą;
- Didėjančių statybininko-apdailininko kvalifikacijos struktūros ir turinio aiškumą ir suprantamumą besimokantiejiems, profesinio rengimo institucijoms ir darbdaviams, didinant besimokančiųjų savarankiškumą pasirenkant mokymosi būdus ir mokantis.

2 Lyginamojo tyrimo tikslas

Tyrimo tikslas yra palyginti profesinio rengimo koncepcijas Lietuvoje, Vokietijoje, Graikijoje, Škotijoje, Ispanijoje, Suomijoje ir Rumunijoje, susijusias su modulinio mokymo programomis, kaip pavyzdį naudojant statybininko-apdailininko mokymą. Šis palyginimas leis parengti projekto DEMOP rekomendacijas. Lyginimas atliekas analizuojant šiuos klausimus:

- Ką reiškia programų modularizacija?
- Kokie reikalavimai yra keliami moduliams?
- Kuo moduliai išsiskiria vieni iš kitų ?
- Kokiais didaktiniais principais yra grindžiamas modulių rengimas ir vystymas?
- Kokių metodinių principų ir reikalavimų reikia laikytis ?
- Kokie turėtų būti modulių komponentai?
- Kokie reikalavimai keliami profesijos mokytojams ir profesinio rengimo institucijoms?
- Kaip yra užtikrinamas skaidrumas ir įgytų kompetencijų pripažinimo dokumentavimas?

Kokie yra svarbiausi veiksniai, kuriuos būtina įvertinti analizuojant esamą statybininkų - apdailininkų modulinio mokymo situaciją ES šalių profesinio rengimo institucijose? Galima išskirti šiuos svarbius tyrimo klausimus:

- Kokie svarbiausi veiksniai padarė įtaką modulinio mokymo programų diegimui teikiant šią kvalifikaciją analizuojamų šalių profesinio rengimo institucijose? Kokia yra esamos situacijos ir profesinio rengimo sistemos plėtros ir profesinio rengimo sistemų modelių įtaka? Kokią įtaką modulinio mokymo programų ir kreditų sistemų diegimui daro dabartinė situacija statybos sektoriuje ir darbo rinkos poreikiai šiame sektoriuje? Ar modulinio mokymo diegimas šioje srityje yra pagrįstas atskirų profesinio rengimo institucijų ir tiekėjų iniciatyva (iš apačios), ar jis yra diegiamas profesinio rengimo sistemoje centralizuotu būdu (iš viršaus)? Kokį poveikį daro šie modulinio mokymo sistemos diegimo būdai teikiamų kompetencijų ir kvalifikacijų kokybei ir suderinamumui tarp skirtingų tiekėjų (profesinio rengimo institucijų)?
- Kokios yra pagrindinės teisinės, politinės ir institucinės prielaidos modulinio mokymo programų diegimui? (Reikalinga įstatyminė bazė, valdymo institucijos, ekspertų parama ir kontrolė, reikalingi valstybinio finansavimo ir / arba valstybinio-privataus kofinansavimo mechanizmai).

3 Bendras modulinio mokymo situacijos vertinimas, remiantis partnerių institucijų atlikta analize

Pagrindiniai modulinio mokymo diegimo partnerių organizacijose veiksniai yra

- bendras socialinis-ekonominis įvairių Europos šalių vystymasis,
- technologijų plėtra,
- ekonomikos ir socialinių dalininkų reikalavimai,
- teisinės ir švietimo sistemos sąlygos .

Jeigu projekte dalyvaujantys partneriai nori parengti modulinę statybininkų-apdailininkų mokymo programą, visų pirma būtina išsiaiškinti pačių modulių charakteristikas. Būtina apsvarstyti modulio sampratą, turinį ir reikalavimus, kad būtų galima

- apžvelgti ir palyginti išskylančius švietimo ir didaktinius - metodologinius klausimus,
- suteikti kriterijus įvairioms vidinio ir išorinio vertinimo ir lyginimo formoms,
- pasiekti aukštą profesinio rengimo kokybę.

Pateikiamas šis modulio apibrėžimas:

Profesinio rengimo modulis yra išbaigtas mokymo ir mokymosi vienetas, leidžiantis nuo nustatyto pasirengimo lygmens pasiekti besimokančiajam iš anksto suplanuotą kompetencijų augimą.

Tokiu būdu perteikiamos žinios ir įgūdžiai leidžia besimokančiajam panaudoti naujas kompetencijas praktikoje netgi nepriklausomai nuo kituose moduluose įgytų kompetencijų.

Statybininko – apdailininko profesinio mokymo moduliai yra pažymėjimais pripažįstami mokymosi pasiekimų arba kompetencijų vienetai, kuriuos galima taikyti atskirai, arba kaip modulinio mokymo sistemos dalį, siekiant užtikrinti visišką profesionalumą.

Projektuojant modulius būtina atsižvelgti į šiuos esminius reikalavimus:

1. Savo struktūra modulis turi atitikti paties mokymo proceso struktūrą. Tai reiškia, jog būtina įvertinti ir aprašyti šias funkcijas:
 - tarpasmeninio bendravimo tarp besimokančiųjų ir profesijos mokytojų mokymo proceso metu;
 - objektyvių mokymo veiksnių (tikslų–turinio–metodų–organizavimo–rezultatų).

Tik tokiu būdu modulinio mokymo sistema taps įtikinamu pagrindu profesinės kvalifikacijos vieneto suteikimui.

2. Modulio aprašyme turi būti pateikti teiginiai apie besimokančiųjų pasirengimą. Galbūt reikėtų aprašyti ir mokymosi pasiekimų vertinimo ir registravimo metodus. Taip pat svarbu įvertinti besimokančiųjų bendrąsias kompetencijas bei turimą profesinę ir gyvenimo patirtį.

Modulio apraše taip pat turi būti pateikta informacija apie reikalavimus profesijos mokytojams, praktikos mokytojams-meistrams, mokymosi konsultantams, tutoriams (repetitoriams, darbo vadovams), mentoriams (patarėjams, padėjėjams).

3. Visų pirma būti aiškiai išreikštas bendras modulio tikslas, orientuotas į profesinės kompetencijos ugdymą. Turi būti aiškiai parodytas išskirtinis modulio įnašas siekiant profesinio mokymo tikslų.

Be to, modulio apraše turi būti pateikti uždaviniai susiję su

- žinių,
- įgūdžių,
- bendrųjų gebėjimų
- elgsenos

suteikimu ir formavimu.

Siekiant konkretumo bendrasis modulio tikslas turi būti išskirstytas į dalinius uždavinius, kurie yra vykdomi keliais etapais pagal tam tikrus lygmenis. Tai leidžia susikoncentruoti į

pagrindinius dalykus, reguliariai tikrinti rezultatus, geriau ir patikimiau orientuotis besimokantiesiems.

4. Modulo struktūroje taip pat turi būti nurodyta:

- bazinės techninės žinios
- savarankiško darbo ir mokymosi metodai
- standartiniai veiklos atlikimo reikalavimai.

Dėl to mokymo turinys turi būti išdėstytas loginės matricos principu, pagrįstas įgytomis žiniomis, su sąmoningai numatytais pakartojimais.

5. Modulo struktūra turi užtikrinti lengvą jo naudojimą.

Moduliai sudaromi tokiu būdu, kad jie atitiktų technologinius proceso reikalavimus. Tik atitikimas su veikloje egzistuojančiais procesais gali įtikinti darbdavius, kad įvertinti įgūdžiai atitinka jų įmonės techninius ir organizacinius reikalavimus. Moduliai turi sietis su praktika, realiomis sąlygomis.

6. Modulo apraše turi būti nurodytos metodologinės procedūros, kurių privalo laikytis visi pedagoginio proceso dalyviai. Modulo metodologinei koncepcijai daro įtaką šios idėjos:

- Besimokantiesiems reikia sudaryti sąlygas mokytis savarankiškai ir jie turėtų būti skatinami tai daryti.. Metodologinės ir socialinės kompetencijos būtina formuoti, o ne vien vadovautis mokymo turiniu. Tai ypač galioja šioms bendrosioms kompetencijoms,
 - Mokymosi proceso savarankiškas valdymas (užduočių nustatymas, laiko planavimas, mokymosi seka, žingsniai, pareigos et.)
 - Sąveika besimokančiųjų grupėje ugdant komunikavimo ir darbo grupėje gebėjimus (grupių sudarymas, bendradarbiavimas grupėse, individualaus darbo ir darbo grupėje derinimas, neformalus mokymasis, informacijos mainai ir pan.)
 - Faktų ir sprendimų paieškos procesai (problemų atpažinimas, sprendimas, vertinimas ir pan.)
- Dalyviai, turintys skirtingas patirtis ir lūkesčius, dažnai atsirandančius iš konkrečios darbo situacijos, atsiduria mediacijos ir įgijimo procesų centre.
- Mokymosi ir darbo užduotys, projektai, mokymosi priemonės, tiriamosios užduotys, probleminės diskusijos, pratimai, konsultacijos, darbas dirbtuvėse ir kiti metodai yra tikslingai susieti tarpusavyje, tuo padidinant atskirų modulių efektyvumą.

7. Viena vertus, moduliai turi būti pagrįsti vienas kitu. Kita vertus, jie turi būti sudėlioti taip, kad padėtų įgyti pripažįstamą kvalifikaciją, užtikrinant visas būtinas sąlygas – būtiną

žinojimo lygį ir profesinę patirtį. Taigi moduliai įgalina individualų prisitaikymą įgyjant kvalifikaciją ir parengiant asmeninį išsilavinimo planą. Tai iškelia būtinybę peržiūrėti atskirų modulių trukmę ir jų išdėstymo tvarką. Loginio plano pagrindą sudaro laukiamas profesinės kvalifikacijos lygis ir mokymosi proceso organizavimas.

8. Modulyje turi būti pateiktos rekomendacijos, kaip taikyti įvairias tinkamas mokymo priemones ir pagalbinę medžiagą. Šios priemonės turi būti glaudžiai susijusios su modulio tikslais ir turiniu ir neturi pernelyg sureikšminti techninio mokymo aspekto. Reikėtų skirti dėmesį naujų informavimo priemonių naudojimui savarankiško mokymosi ir darbo orientavimo tikslais.

9. Modulis turi atkreipti dėmesį į esmines mokymosi ir darbo organizavimo formas. Pirmenybė teiktina toms formoms, kurių metodologinės koncepcijos centre yra besimokantysis ir kurios leidžia didinti jo asmeninį aktyvumą.

10. Modulyje turi būti nurodytos mokymosi pasiekimų tikrinimo ir vertinimo formos bei metodai, o taip pat vertinimo kriterijai. To reikia besimokančiųjų orientavimui.

Modulio turinį galima patikrinti tik tuomet, jeigu jis yra vertinamas objektyviai. Objektyvumas atsiranda tuomet, kai yra sukurti vienodi kriterijai atitinkantys vertinimo modelį. Tą galima pasiekti aiškiai aprašant, kada ir kokia forma laukiami gebėjimai yra tinkami. Objektyvumas neišvengiamas tik tuomet, jeigu visi besimokantieji yra vertinami tuo pačiu būdu, nepaisant to, kada ir kur vyksta vertinimas. Objektyvumas yra būtinas tam, kad užtikrinti kompetencijų pažymėjimų palyginamumą ir ekvivalentiškumą.

Vertinant reikšmingumą integruojant į kompleksinę modulinės programos koncepciją, mokymo moduliai dažnai yra klasifikuojami pagal jų būtinumą.

Šiuo požiūriu galima išskirti:

- Privalomus modulus, kurie apima esmines profesinės veiklos ir kvalifikacijos sritis, kaip neišvengiamas besimokančiųjų mokymo dalis.
- Papildomus modulus, kurių didžioji dauguma yra pasirenkami ir realizuojami pagal specifinius besimokančiųjų poreikius ir interesus
- Papildomus modulus, kurie labiausiai atitinka specifinius besimokančiųjų interesus, įvertinant jų specialius pasirinkimus ir stipriąsias puses, tačiau šie moduliai nėra būtini sėkmingam visos modulinės programos užbaigimui.

Modulių kūrimui galima vadovautis šia struktūra:

- Modulio pavadinimas

Modulis turi turėti aiškų ir suprantamą pavadinimą, kuris atitiktų jo turinį ir suteikiamas kompetencijas

- Mokymosi tikslai

Mokymosi tikslai aprašo asmens modulio mokymosi pabaigoje įgytas žinias ir gebėjimus. Mokymosi tikslai visuomet turi būti orientuoti į rezultatus.

- Mokymosi turinys

Mokymosi turinys yra struktūriškai išdėlioti mokymosi vienetai, reikalingi mokymosi tikslų pasiekimui.

Tai yra profesinės, metodinės ir socialinės kompetencijos ir besimokančiųjų gebėjimų ir jų pasirengimo veikti taikymas. Mokymosi turinys aprašo mokymosi temas, kurios yra reikalingos mokymosi tikslo pasiekimui.

- Metodai ir priemonės

Metodai išreiškia žinių įgijimo būdus ir mokymo bei mokymosi procesų formavimą.

Aprašomi tokie mokymosi metodai, kaip projektinis darbas, mokymosi uždaviniai, grupinis ir individualus darbas, konkrečios praktinės užduotys įmonėse ir pan.

- Organizavimas

Kaip, kada, kokie pasirengimo būdai naudojami, mokymosi vietos, vertinimas, techninės sąlygos (pavyzdžiui, besimokantieji turi turėti patikimą priėjimą prie elektroninio pašto, kad galėtų bendrauti su instruktoriumi ar mokytoju net už mokymosi vietų ribų).

- Rezultatų analizė

Kaip užtikrinti nuolatinę rezultatų analizę? Pavyzdžiui, mokymosi modulyje metu besimokantiesiems suteikiama galimybė išspręsti esmines užduotis ir kritiškai apmąstyti savo mokymosi progresą. Galutinio egzamino metu jie turi praktinėse veiklos situacijose pademonstruoti išugdytus elgesio modelius, atitinkančius konkrečius principus. Sėkmingai pademonstravus, išduodamas pažymėjimas, kuriame nurodomas konkretus užduočių turinys, jų atlikimo kokybė ir trukmė.

- Laiko poreikis

Kiek laiko reikia modulio realizavimui ?

- Prieinamumo sąlygos

Koks turi būti besimokančiųjų pasirengimo lygis? Jei būtina, turi būti aprašyti turimo pasirengimo lygio nustatymo, vertinimo ir registravimo būdai. Tuo pat metu reikia įvertinti tarpdisciplinines profesines kompetencijas, besimokančiųjų darbo ir gyvenimo patirtis.

- Reikalavimai profesijos mokytojams

besimokančiojo aktyvumo ir veiklumo, be jo veiklos. Kita vertus, veikla ir aktyvumas negali atsirasti be tikslo ir atliekamos veiklos prasmingumo supratimo. Patikimos klausinėjimo metodikos (Sokrato metodas) gali besimokančiuosius paskatinti savarankiškai veiklai.

– **Kūrybingo darbo principas**

Pradedant tikslu ir konkrečia mokymosi situacija (ypač esamo intereso dalinėms problemoms) besimokantieji turi gerai suprasti patį mokymosi būdą. Besimokančiuosius būtina įgalinti savarankiškai ir kūrybingai valdyti mokymosi ir darbo procesą. Tam besimokančiajam reikalingos atitinkamos metodinės kompetencijos.

– **Teorijos ir praktikos susiejimo principas**

Įgyjamos profesinės ir praktinės kompetencijos yra papildomos bazinėmis teorinėmis žiniomis. Mokomos žinios ir suteikiami įgūdžiai turi būti glaudžiai susiję su kasdienio darbo praktika įmonėje. Teorinės žinios turi būti konsoliduojamos praktinėmis veiklomis.

– **Akivaizdumo principas**

Bet kokio pažinimo pagrindas yra vaizdus informacijos pateikimas. Besimokantiesiems moduliai turi sudaryti galimybę nuo abstraktaus mąstymo pereiti prie vaizduotės pritaikymo.

– **Sistemiškumo principas**

Naujų žinių įgijimas yra lengvesnis tuomet, kai naujų žinių porcijos jau yra integruotos esamo žinojimo sistemoje, arba kai tokia sistema yra sudaroma kartu su pačiais besimokančiaisiais. Dėl pedagoginių priežasčių žinių sistemą galima supaprastinti išimant nereikšmingas dalis.

– **Supratimo principas**

Moduliai turi būti pritaikyti prie esamo besimokančiųjų pasirengimo apribojimų, siekiant nuolat plėsti jų galimybes.

– **Nuolatinio naudojimo principas**

Pastovus ir išlaikomas žinių įgijimas reikalauja nuolatinio kartojimo, pratybų ir praktinio mokymo įvairiomis sąlygomis.

– **Individualizacijos ir diferenciacijos principas**

Per modulių besimokantiesiems turi būti suteikta galimybė patiems sukurti jų mokymosi kelią atsižvelgiant į jų individualius reikalavimus, pasirengimą ir būtinybes. Tai yra vienintelis būdas, kaip įgalinti besimokančiuosius pasiekti mokymo turinyje numatytas kompetencijas.

4 Modulinių programų kūrimo pastangų partnerių institucijose apžvalga

4.1 Trumpos partnerių institucijų charakteristikos

Alytaus profesinio rengimo centras – Lietuva

Teisinis statusas

Alytaus profesinio rengimo centras yra valstybinė profesinio rengimo įstaiga. Autonominių institucijų valdymą vykdo mokinių taryba, mokytojų taryba ir centrinė taryba.

Institucijos misija

Rengti būsimus darbininkus, suteikiant vidurinį ir profesinį išsilavinimą, kad jie suprastų mokymosi visą gyvenimą reikšmę ir gebėtų atsakingai jame dalyvauti; teikti švietimo ir konsultavimo paslaugas suaugusiesiems.

Strateginiai centro tikslai:

- plėtoti bendrojo lavinimo teikimo paslaugas ir sudaryti palankias sąlygas mokymuisi visą gyvenimą;
- suteikti žmonių išteklių kompetencijas, kurių lygis atitiktų mokymo programų reikalavimus;
- vystyti mokyklos infrastruktūrą ir mokymo bazę pagal mokymo programų ir veiklų reikalavimus ;
- skatinti mokyklos bendruomenės aktyvų darbą projektuose .

Institucijos vykdomos švietimo programos

Centras turi 73 pagrindinio profesinio mokymo programas ir 14 darbo rinkos profesinio mokymo programų.

Graikijos regioninės plėtros centras – Graikija

Nevyriausybinių organizacijų, veikiančių profesinio rengimo srityje.

Pori kolegija – Suomija

Pirminis ir tęstinis profesinis rengimas jaunimui ir suaugusiesiems.

Strateginiai institucijos tikslai, atitinkantys ES profesinio rengimo strategiją :

- plėtoti tarptautinio švietimo paslaugas ir sukurti palankias sąlygas mokymuisi visą gyvenimą ;

- pasiekti žmonių išteklių kompetencijas, kurių lygmuo atitiktų mokymo programų reikalavimus;
- vystyti mokyklos infrastruktūrą ir mokymo bazę pagal mokymo programų ir veiklų reikalavimus ;
- skatinti mokyklos bendruomenės aktyvų darbą projektuose .
- kurti tarptautinių mainų sistemą ;
- sukurti sąlygas darbo jėgos mobilumui.

Šiauliai profesinio rengimo centras – Lietuva

Centras yra švietimo institucija, teikianti bendrąjį išsilavinimą ir profesines kvalifikacijas. Centras įkurtas 2004 metais. Jį sudaro penki padaliniai: technologijų padalinys, statybos ir mechanikos padalinys, kasdienių paslaugų padalinys, verslo ir prekybos padalinys, elektronikos ir administravimo padalinys. Centre teikiama kvalifikuotų darbininkų kvalifikacijos 50 specialybių. Jame mokosi apie 2800 studentų ir 455 darbuotojai. 100 mokytojų moko bendrojo lavinimo dalykų ir 150 mokytojų moko profesijos dalykų. Per 70% mokinių per pirmuosius 2 mokslo metus įgyja vidurinį išsilavinimą, kai jie mokosi 3 metus. Mokiniai, kurie nėra baigę pagrindinės mokyklos, gali įgyti profesinę kvalifikaciją. Kasmet mokyklą baigia apie 750 – 800 mokinių.

Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija – Lietuva

Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija buvo reorganizuojama keletą kartų nuo jos įkūrimo 1954 m., kai buvo įkurtas Vilniaus statybos technikumai. Vykdamas švietimo reformą 1991 m. ši mokykla buvo reorganizuota į Vilniaus aukštesniąją statybos mokyklą. 2002 metais ši mokykla gavo neuniversitetinės aukštosios mokyklos statusą ir tapo Vilniaus statybos ir dizaino kolegija. 2003 prie kolegijos kaip atskiras fakultetas buvo prijungta Petro Vileišio aukštesnioji geležinkelio transporto mokykla. 2007 m. Vilniaus statybos ir dizaino kolegija buvo akredituota. 2008 m. prie kolegijos buvo prijungta Vilniaus technikos kolegija. Kolegija buvo perorganizuota į Vilniaus technologijų ir dizaino kolegiją, turinčią 4 fakultetus: statybos fakultetas, dizaino fakultetas, Petro Vileišio geležinkelio transporto fakultetas ir technikos fakultetas.

Kolegijoje rengiami aukštos kvalifikacijos specialistai, kurie sėkmingai įsidarbina Lietuvos ir kitų ES šalių įmonėse. Kolegijoje taikoma naujausia mokymosi ir studijų strategija. Mokymo ir studijų kokybė kolegijoje nuolat tobulinama, siekiant padidinti absolventų konkurencingumą darbo rinkoje.

Kolegija itin aktyviai dalyvauja Europos ir Lietuvos projektuose bei programose.

FRG Timisoara Rumunijos ir Vokietijos fondo profesinio rengimo ir plėtros centras– RUMUNIJA

FRG buvo įkurta 1992 m. balandžio mėn. 1993 m. buvo įsteigtas Profesinio rengimo ir tobulinimo centras.

Tikslai: Skleisti informaciją ir plėtoti profesines kvalifikacijas statybos srityje Rumunijoje, taip pat remiant grįžtančių į Rumuniją emigrantų integraciją šalies darbo rinkoje.

Tikslinės grupės:

- Bedarbiai
- Smulkaus vidutinio verslo įmonės
- Grįžtantys į šalį emigrantai
- Jauni pagrindinių ir vidurinių mokyklų absolventai

Organizacijos forma: fondas – nevyriausybinė organizacija

- 21 nuolatinis darbuotojas
- 10 išorinių bendradarbių (16 profesijos mokytojų iš Austrijos ir Vokietijos)
- Dualinė profesinio mokymo sistema (33% teorinis mokymas; 67% praktinis mokymas), adaptuota pagal Vokietijos modelį Rumunijos situacijai
- Profesinio mokymo kursai, 3-6 mėnesių trukmės moduliai
- Kvalifikacijos tobulinimo kursai, 2-5 savaitių trukmės

FRG turi 200 pirminio profesinio mokymo vietų ir 600 vietų kvalifikacijos tobulinimui. Per metus mokosi nuo 1200 iki 1400 mokinių.

FRG nuo 1995 m. yra Europos profesinio mokymo institucijų asociacijos narė ir nuo 2001 m. EBSA "European Building and Services Association" (Europos statybos ir paslaugų asociacijos) narė.

Rumunijoje FRG bendradarbiauja su ANOFM – valstybine užimtumo agentūra ir su regioninėmis darbo biržomis, Timisoara statybos ir montavimo universitetu, profesinėmis mokyklomis statybos srityje ir su savivaldybėmis. Taip pat FRG bendradarbiauja su nacionalinėmis darbdavių organizacijomis, kaip UNPR – Rumunijos nacionaline darbdavių sąjunga, CNIPMMR – Rumunijos nacionaline smulkaus ir vidutinio verslo įmonių asociacija, CPISC – Pramonės, prekybos ir paslaugų darbdavių konfederacija ir kitomis asociacijomis - ASL Timis – laisvųjų profesinių sąjungų asociacija Timis.

DUNDEE kolegija – Škotija

Dundee kolegijos misija yra prisidėti prie ambicingų Škotijos plėtros siekių, vaidinant vieną iš pirmaujančių vaidmenų švietimo, ekonomikos plėtros ir bendruomenės gyvenimo srityse. Mokymo turinys yra nuolat peržiūrimas ir pritaikomas, siekiant užtikrinti jo atitikimą esamų ir naujų rinkų, užimtumo ir ekonominiams pokyčiams. Studijų programos apima profesinius ir akademinis dalykus ir disciplinas nacionaliniu, bendrojo lavinimo, aukštojo mokslo lygmenimis.

Kolegija šiuo metu investuoja 43 milijonus svarų sterlingų naujoms mokymo patalpoms, siekiant užtikrinti jų atitikimą ateities pramonės, technologijų ir kompetencijų reikalavimams, o taip pat siekiant geriau paremti vietinių, Jungtinės Karalystės ir užsienio studentų bei socialinių partnerių poreikius.

DECROLY Centro Homologado de Formación Profesional – Spain

DECROLY yra vienas iš pirmaujančių profesinio rengimo centrų nuo įsikūrimo 1978 m. Šios institucijos pagrindinis tikslas yra pasiekti aukščiausią profesinio mokymo kokybės lygį, atitinkantį mokinių poreikius. Teikiamos pirminio profesinio mokymo, darbo rinkos mokymo ir tęstinio profesinio mokymo paslaugos.

Mūsų uždaviniai koncentruojasi švietimo bendruomenės asmeninio ir profesinio tobulėjimo srityse, skatinant švietimo sistemos europinę dimensiją, mokant mokinius ir mokytojus ir prisidedant prie Europos pilietinės kultūros įgyvendinimo. To siekiama:

- Kuriant mokymo programas bendradarbiaujant su žymiausiomis vietinėmis verslo organizacijomis, profesinėmis sąjungomis ir vietiniu švietimo skyriumi.
- Nustatant atitinkamą mokymo strategiją, numatančią uždavinius, turinį, veiklas, metodologiją, materialinius išteklius, vertinimą.
- Kuriant metodines mokymo ir mokymosi priemones.
- Koordinuojant praktinį mokymą darbo rinkoje ir jį derinant su mokymu mokykloje.

Šiuo metu perimama geriausia Europos profesinio rengimo institucijų patirtis bendradarbiaujant įvairiuose Europos projektuose (Pools, Diquas, Transenet ir t.t.).

2007 m. kovo mėn. suteikta išplėstinė ERASMUS UNIVERSITETO CHARTIJA. Ji suteikta iki 2013 m.

VšĮ Vilniaus statybininkų rengimo centras – Lietuva

VšĮ Vilniaus statybininkų rengimo centras įkurta Lietuvos sostinėje Vilniuje ir specializuojasi rengti kvalifikuotus statybos darbininkus. Centras teikia pirminį profesinį rengimą jaunimui,

siekiančiam pirmosios kvalifikacijos (ir vidurinio išsilavinimo), ir tęstinį profesinį rengimą suaugusiesiems bedarbiams bei tiems, kurie nori patobulinti kvalifikaciją.

2008 m. spalio 1 d. pirminio profesinio mokymo programose mokėsi 1102 mokiniai; suaugusiųjų besimokančiųjų buvo 150. Mokykloje dirba 105 mokytojai.

Jugendfoerderverein Parchim/Lübz e.V – Vokietija

- Patvirtinta įstaiga, atsakinga už jaunimo ugdymą ir socializaciją
- ne pelno siekianti organizacija
- valstybės patvirtinta institucija, teikianti profesinio mokymo paslaugas
- teikiama parama jaunimui, jaunimo karjeros orientavimas ir socialinis darbas
- nusižengusio jaunimo reabilitacija ir palaikymas
- socialinė rūpyba jaunimu, turinčiu problemų mokantis, jų iki profesinis ugdymas ir švietimas
- pagalba socialinės atskirties rizikos vaikams ir jaunimui bei jų šeimoms

Innovationstransfer- und Forschungsinstitut Schwerin – Vokietija

Itf Schwerin institucija įkurta 1991 metais. **Itf** tyrimų tikslas yra paskatinti pirminio ir tęstinio profesinio mokymo inovacijas, kad skatinti profesinių kompetencijų plėtojimą vykstant ekonomikos kaitai ir darant įtaką regioninėms sąlygoms.

Teikiamos paslaugos:

- Bendrojo lavinimo, profesinio rengimo ir tęstinio mokymo inovacinių projektų koordinavimas
- Pirminio ir tęstinio profesinio mokymo projektų vykdymo ekspertinis konsultavimas
- Pirminio ir tęstinio profesinio rengimo programų ir turinio rengimas
- Pirminio ir tęstinio profesinio rengimo poreikių regionuose, sektoriuose ir įmonėse analizė
- Seminarų ir užsiėmimų, skirtų personalo ugdymui organizacijose bei pirminiam ir tęstiniam profesiniam mokymui, organizavimas.

4.2 Profesinio rengimo struktūra

Partnerinė institucija	Profesinio rengimo modelis	Modelis charakterizuojantis visas profesinio rengimo institucijas šalyje	Įdiegta mokymo institucijoje/ arba šalyje
Graikijos regioninės plėtros centras	<p>Profesinio rengimo programos, ypač tęstinio profesinio rengimo yra teikiamos bendradarbiaujant su įmonėmis, valstybinėmis institucijomis ir darbdavių organizacijomis. Dalis mokymosi vykdoma teikiant nuotolinio mokymo kursus pagal mišrią mokymosi metodiką (akivaizdinio mokymo organizavimas derinamas su nuotoliniu mokymu per tinklalapio platformą). Mokymo programos yra kofinansuojamos ES projektų.</p>	<p>Nėra</p> <p>Pirminis profesinis mokymas yra vykdomas daugiausiai profesinių mokyklų –profesinio mokymo institutų (IEKs). Valstybinės ir privačios profesinės mokyklos IEKs veikia pagal nacionalinės profesinio rengimo sistemos reikalavimus. Profesinės mokyklos IEKs tikslas yra teikti įvairių tipų profesinį mokymą, pirminį ir tęstinį, ir užtikrinti, kad visi mokiniai įgytų būtinas kvalifikacijas įgydami mokslines, technines, profesines ir praktines žinias ir ugdydami įgūdžius, siekdami savo profesinės integracijos ir kuo geresnio prisitaikymo prie besikeičiančių gamybos proceso poreikių. Mokymas vykdomas pačiose profesinėse mokyklose.</p> <p>Tęstinis profesinis mokymas gali būti</p>	<p>Privačios ir viešosios profesinės mokyklos veikia Nacionalinėje profesinio rengimo sistemoje, kuri buvo sukurta 1992 metais, vadovaujant Profesinio rengimo organizacijai.</p>

		<p>organizuojamas eilės institucijų, kurios specializuojasi dirbant su specifinėmis interesų grupėmis (agentūromis, profesinio rengimo centrais, įmonėmis, nevyriausybinėmis organizacijomis, privačiomis kolegijomis). Tęstinio profesinio rengimo tikslas yra palaikyti, atnaujinti, patobulinti ir modernizuoti darbinius įgūdžius siekiant įsidarbinti ir padėti plėtoti darbininko profesinę karjerą.</p>	
<p>Jugendfoerdereverein Parchim/Lübz e.V.</p>	<p>Išorinis mokymas</p> <p>Toeirnis mokymas vykdomas profesinėse mokyklose</p> <p>Praktinis mokymas vykdomas profesinio rengimo centre</p> <p>Praktikos organizuojamos įmonėse</p>	<p>nėra</p>	<p>1990</p>

Pori kolegija	Bendrojo lavinimo profesinio rengimo modelis (mokyklinis modelis)	nėra	Mokykloje nuo 1995 yra patvirtintos mokymo programos. Mokymo programa sudaryta, atsižvelgiant į darbo rinkos poreikius regionuose.
Šiaulių profesinio rengimo centras	Mokykloje vykdomas teorinis ir praktinis mokymas. Baigiamoji profesinė praktika vykdoma įmonėse ir trunka iki 15 savaičių. Per pirmuosius 2 mokymosi metus mokiniai įgyja vidurinį išsilavinimą.	Yra	Visuomet

Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija	Mokymo procese ir programose derinamas aukšto lygio teorinis ir praktinis mokymas. Studijų programose didelis dėmesys skiriamas ne tik teoriniam mokymui, bet ir praktinių įgūdžių įgijimui realiose darbo situacijose, pvz., suteikti inžinieriams žinias ir įgūdžius specializuotose srityse ir gebėjimą prisitaikyti prie įvairių socialinių darbo aplinkų. Studentai taip pat gali patys pasirinkti išklaudyti laisvai pasirenkamuosius dalykus.	Yra	Nuo institucijos įsteigimo
FRG Timisoara	33% teorinio mokymo, 34% gamybinės praktikos, 33% praktinio mokymo įmonėse	Nėra	1993 m. gegužės 25 d.
DUNDEE KOLEGIJA	Studentai mokosi kolegijose tuomet, kai nedirba įmonėse. Kuomet studentai nestudijuoja auditorijose, jie dirba įmonėse savo darbo vietose.	Yra	2003-2004 m. mokslo metai
DECROLY	Ispanijoje teorinis ir praktinis profesinis mokymas vykdomas pamainomis. Mokymas vyksta įmonėje ir kiekvieno modulio mokymosi trukmė yra skirtinga.	Yra	Ispanijoje ir institucijoje įdiegta 1993 metais

Vilniaus statybininkų rengimo centras	Mokymo centre naudojamas mišrus modelis tarp mokyklinio ir rinkos modelių. Didelis dėmesys skiriamas bendrajam lavinimui ir teoriniam profesiniam mokymui, tačiau 60% viso mokymo laiko skirta praktiniam mokymui	Yra	1991 m., atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę
Alytaus profesinio rengimo centras	Mokyklos modelis yra pritaikytas rinkos poreikiams. Didelis dėmesys skiriamas bendrajam išsilavinimui ir teorinių profesinių žinių suteikimui; tačiau 70% viso mokymo laiko skiriama praktiniam mokymui. Praktinis mokymas vykdomas 3 būdais: mokymo dirbtuvėse (suteikiami baziniai įgūdžiai), realiame darbo procese (dirbama mokykloje), dirbama įmonėse (pas darbdavius).	Yra	Pradėta taikyti po nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo, 1991 metais

Pagrindiniai profesinio rengimo privalumai ir trūkumai šalyse

Partnerinė institucija	Privalumai	Trūkumai
Graikijos regioninės plėtros centras	<p>Profesinis rengimas leidžia ne tik įgyti trūkstamas kompetencijas, bet ir sugrįžti į švietimo sistemą ir tuo pat metu tapti konkurencingesniais darbo rinkoje.</p> <p>Modulinio mokymo sistema sukuria sąlygas, kurios leidžia lengviau pereiti nuo vieno išsilavinimo lygio į kitą.</p> <p>Modulinės mokymo programos suteikia besimokantiesiems didesnę pasirinkimą ir lankstumo galimybes.</p>	<p>Kol kas nėra sukurta valstybinė neformaliai ir savaiminiu būdu įgytų kompetencijų pripažinimo sistema.</p>
Jugendfoerderungverein Parchim/Lübz e.V.	<p>Specialusis platus mokymo kursas be gamybos ciklo, specialių profesijos mokytojų, meistrų ar inžinierių</p>	
Pori kolegija	<p>Išsilavinimą gauna visa amžiaus grupė. Egzistuoja švietimo tęstinumas visiems</p> <p>Stipriai atstovaujamas darbo pasaulis ir darbinė veikla</p> <p>Mokymasis darbo vietoje yra jau išties įdiegtas mokyklos praktikoje.</p>	<p>Amžiaus grupių heterogeniškumas</p> <p>Didelės studijuojančiųjų grupės</p> <p>Kai kada darbdavių dalyvavimas yra tik simbolinis</p> <p>Darbinė veikla neatitinka mokymo programos</p> <p>Kvalifikuotų ir patyrusių darbininkų trūkumas apsunkina mokymąsi įmonėse</p> <p>Profesinio rengimo sistema yra per brangi -></p>

		Rumunijos atsakymas
Šiaulių profesinio rengimo centras	<p>Mokymas yra gana gerai suderintas ir formalizuotas. Didžioji mokymo programų dalis rengiama ir atnaujinama pagal profesinio rengimo standartus. Kitos mokymo programos yra rengiamos pagal darbdavių poreikius ir reikalavimus.</p> <p>Profesinio rengimo standartų rengimą, atnaujinimą, vertinimą ir įteisinimą koordinuoja Profesinio mokymo metodikos centras.</p>	<p>Valstybė negali atnaujinti mokymui skirtos įrangos ir aprūpinti mokyklų naujomis technologijomis. Darbdavių parama yra tik simbolinė. Situaciją šioje srityje gali pagerinti finansavimas iš ES struktūrinių fondų.</p>
Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija	<p>Studijų programos įvairiapusiškumas atskleidžiamas per pasirenkamuosius dalykus.</p> <p>Studentams sudaromos sąlygos praktinius įgūdžius formuoti realiomis sąlygomis.</p> <p>Profesinėms veiklos praktikoms studijų programoje Statyba skiriama 16 kreditų (13,33 % visos studijų programos apimties).</p> <p>Mažinant auditorinio darbo valandų apimtį, didinamos savarankiško darbo apimtys, kursinių darbų skaičius.</p> <p>Dirba kvalifikuoti ir kompetentingi dėstytojai, kviestieji asmenys iš praktinės veiklos ir kt.</p>	<p>Daugiau valandų (kreditų), skirta bendriesiems dalykams ir baigiamojo darbo rengimui, mažiau – specialybiniais dalykais, socialiniams mokslams bei profesinėms veiklos praktikoms.</p> <p>Koreguotina programoje dėstomų dalykų apimtį, t.y. tikslinga dalykus sujungti į didesnes grupes, studijų programą papildant dalykais (pasirenkamais arba alternatyviais) arba keisti dalykų programas, atskleidžiančiais naujausius statybos inžinerijos aspektus ir suteikiant daugiau specialybės žinių.</p> <p>Nepakankamas profesinės ir baigiamosios praktikos efektyvumas, per mažai dėmesio skiriama teorinių</p>

		<p>žinių pritaikymui praktikoje.</p> <p>Lietuvoje būtina peržiūrėti visų aukštųjų mokyklų studijų programas, teikiančias statybos inžinieriaus kvalifikaciją ir jas suvienodinti – pradedant kreditų skaičiumi ir baigiant galutine struktūra ir vertinimo reikalavimais.</p>
FRG Timisoara	<p>Į rinką orientuotas mokymas didina besimokančiųjų susidomėjimą.</p> <p>Lankstus mokymas</p> <p>Leidžia geriau išugdyti įgūdžius</p> <p>Geresnis bendradarbiavimas su įmonėmis</p>	<p>Daug kainuoja</p> <p>Rumunijos įmonės nėra pasirengusios adekvačiai dalyvauti praktikoje (kai sudaromos specialios sąlygos ir skiriamas personalas)</p> <p>Labai daug suaugusiųjų siekia kuo lengvesniu būdu gauti diplomą, be to, nėra sąžiningos konkurencijos.</p>
DUNDEE kolegija	<p>Nacionalinė kvalifikacijų sąranga nustatyta Škotijos kvalifikacijų tarnybos SQA. Ji leidžia besimokantiejiems pamatuoti ir įvertinti kvalifikacijos įgijimo kelius.</p>	<p>Daugiausiai lankymo problemos, susijusio su besimokančiais ir jų darbdaviais.</p>
DECROLY	<p>Geras teorinis parengimas profesinio rengimo centre.</p> <p>Galimybė praktiniam mokymui ir teorinių žinių įtvirtinimui praktikoje įmonėse.</p> <p>Kai kada po praktinio mokymo įmonėse joje pasiekama dirbti.</p> <p>Besimokantieji gali suprasti, kaip</p>	<p>Kai kada studentai nori pakeisti savo studijų kryptį mokymosi metu, tačiau Švietimo ministerija tokių galimybių nenumato.</p> <p>Profesinis rengimas nėra prestižinis ir populiarus, tačiau tai keičiasi.</p>

	dirbama realiomis sąlygomis. Naujasis švietimo įstatymas įveda aukštąsias profesines studijas.	
Vilniaus statybininkų rengimo centras	Dauguma absolventų gauna vidurinį išsilavinimą baigę mokymo programą, kas suteikia jiems galimybę tęsti studijas aukštosiose mokyklose.	Palyginti daug iškrentančių mokinių dėl palyginti ilgos studijų trukmės, įskaitant vidurinio išsilavinimo ir profesinės kvalifikacijos įgijimą.
Alytaus profesinio rengimo centras	Dauguma absolventų gauna vidurinį išsilavinimą baigę mokymo programą, kas suteikia jiems galimybę tęsti studijas aukštosiose mokyklose.	Vidurinio išsilavinimo ir profesinės kvalifikacijos įgijimas trunka pernelyg ilgai, todėl daug mokinių pasitraukia iš mokyklos jos nebaigę.

Ar profesinio rengimo struktūra atitinkamose institucijose tikrai užtikrina profesinio mokymo lankstumą?

Partnerinė institucija	Esamas profesinis mokymas, vykdomas partnerių institucijose vertinamas, kaip pakankamai lankstus šiose srityse :		
	Mokymo turinio projektavimas	Mokymo organizavimas	Mokymosi pasiekimų vertinimas

Graikijos regioninės plėtros centras		Taip	Taip	Mokymo turinys sudaromas remiantis specialiais tikslinių grupių mokymo poreikiais ir jų analize. Mokymo programa leidžia besimokantiems pasiketi jų potencialą bendrame kontekste, kuris atspindi švietimo, ekonomikos ir kultūrinę aplinką. Toks požiūris leidžia mokyklai pritaikyti mokymo programas specialiesiems poreikiams ir ugdyti specialiuosius įgūdžius bei kompetencijas, apibrėžtas mokymo poreikių tyrimo.
Jugendfoererverein Parchim/Lübz e.V.	Taip	Taip	Ne	Priklauso nuo pramonės, prekybos ir amatų rūmų komiteto parengto bendrojo kvalifikacijų plano.
Pori kolegija	Taip	Taip		Studentai pusę metų mokosi įmonėse. Taip pat jie gali įsteigti savo įmonę, panašią į kitas veikiančias įmones, finansuojamą iš savo veiklos.
Šiaulių profesinio rengimo centras	Ne	Taip	Taip	Skatina: taikomos lanksčios mokymo organizavimo formos – mokymas įmonėse, savarankiškas mokymasis. Galutinis pasiekimų vertinimas atliekamas dvejų darbdavių atstovų ir profesijos mokytojo. Trukdo: Profesinio mokymo programų struktūra yra griežtai formalizuota.
Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija	Ne	Taip	Ne	Skatina: <i>Mokymo struktūra mokymo organizavimo požiūriu yra pakankamai lanksti: kiekvieno</i>

			<p>dalyko studijos organizuojamos taip, kad studentas turėtų visas galimybes pasiekti dalyko studijų programoje numatytus tikslus. Studijų dalykai susideda iš teorinio, praktinio ir savarankiško studentų darbo. Mažinant auditorinio darbo valandų apimtį, didinamos savarankiško darbo apimtys, kursinių darbų skaičius.</p> <p>Kiekvieno studijų programos dalyko studijoms yra sudarytos geros materialiosios sąlygos ir parengta mokymo-metodinė medžiaga. Praktiniai darbai atliekami laboratorijose, naudojama legali programinė įranga. Gamybinę ir baigiamąją praktiką studentai atlieka įmonėse.</p> <p>Trukdo:</p> <p><i>Mokymo struktūra mokymo programų sandaros požiūriu nėra pakankamai lanksti.</i> Studijų programų sandarą ir struktūrą reglamentuoja Bendrojo technologijos mokslų (inžinerijos) studijų srities reglamentas (2005), kuris atspindi technologijos mokslų studijų profesinį kryptingumą ir orientaciją į inžineriją. Studijų programoje <i>Statyba</i> išskirtos 3 pagrindinės studijų programos dalys: bendrojo lavinimo, inžinerinės krypties studijų pagrindų (bendrieji teoriniai inžinerijos pagrindų dalykai, pagrindinių studijų krypties dalykai,</p>
--	--	--	--

				<p>socialinių mokslų dalykai) ir specialaus lavinimo; bei profesinės veiklos praktikos, laisvai pasirenkamieji dalykai ir numatytas baigiamasis darbas. Visos studijų programos apimtis – 120 kreditų.</p> <p><i>Mokymo struktūra mokymosi rezultatų įvertinimo požiūriu iš dalies lanksti</i>, nes baigiamieji darbai vertinami pagal Neuniversitetinių studijų rezultatų baigiamojo vertinimo nuostatas, o studijų rezultatai vertinami semestro bėgyje kaupiamuoju vertinimu (vertinimo formos: testai, laboratoriniai darbai, kontroliniai, kursiniai, diferencinės įskaitos, egzaminai), pagal IKI (=individualus komuliatyvinis indeksas) formulę.</p>
FRG Timisoara	Taip	Taip	Taip	Reaguoti pagal įmonės poreikius; tipas, forma, trukmė, turinys gali būti pritaikyti prie rinkos/įmonės poreikių
DUNDEE kolegija	Taip	Taip	Taip	Mokymas vykdomas pagal nacionalinius standartus nustatytus kvalifikacijų tarnybos SQA. Profesinis rengimas pasižymi dideliais baigusiujų mokymą skaičiais ir aukštais mokymosi rezultatais.
DECROLY	Taip	Taip	Taip	Kadangi didėja studentų populiacijos heterogeniškumas, didėja darbdavių poreikiai įvairesnėms kvalifikacijoms ir vyksta spartūs veiklos turinio pokyčiai, kuriuos lemia techninė ir organizacinė plėtra pramonėje ir versle.

VšĮ Vilniaus statybininkų rengimo centras	Ne	Taip	Ne	<p>Skatina: Centre gali būti naudojamos įvairios mokymo formos: mokymas dirbtuvėse (laboratorijose), įvairių kompetencijų įgijimas įmonėse, mokymas simuliacinėje aplinkoje.</p> <p>Trukdo: Mokymo programų struktūra yra nustatyta Švietimo ir mokslo ministerijos. Leidžiami tik nereikšmingi nukrypimai. Mokiniai negali pasirinkti jokių papildomų kompetencijų.</p> <p>Kai mokymas vyksta Centro dirbtuvėse ir laboratorijose, mokytojai gali naudoti įvairias mokymosi pasiekimų vertinimo formas. Galutinis vertinimas yra kvalifikacinis egzaminas, kurį organizuoja Pramonės, prekybos ir amatų rūmai. Nėra jokio oficialaus dokumento mokinio tarpinių pasiekimų vertinimui ir pripažinimui.</p>
Alytaus profesinio rengimo centras	Ne	Taip	Ne	<p>Skatina: Centras gali taikyti įvairias mokymo formas: mokymą dirbtuvėse, atskirą praktinį mokymą įmonėse, mokymąsi simuliacinėse įmonėse.</p> <p>Trukdo: Mokymo programų struktūra yra nustatyta Švietimo ir mokslo ministerijos normatyviniais aktais ir specialybės profesinio mokymo standartais. Galimi tik neesminiai pakeitimai. Studentai negali pasirinkti jiems reikalingų kompetencijų.</p>

				<p>Mokant mokyklos dirbtuvėse Centras gali taikyti įvairias mokymosi pasiekimų vertinimo formas, tačiau galutinis vertinimas yra kvalifikacinis egzaminas, kurį organizuoja Pramonės, prekybos ir amatų rūmai. Nėra jokio oficialaus dokumento mokinio tarpinių pasiekimų vertinimui ir pripažinimui. Todėl mokiniai, nebaigę mokymo programos, negauna nieko.</p>
--	--	--	--	--

Partnerinė institucija	Kokie yra institucijų ketinimai padidinti profesinio mokymo lankstumą?	Ar institucija siūlo galimybes greta pagrindinės pasirinktos kvalifikacijos įgyti gretutinę kvalifikaciją ?
Graikijos regioninės plėtros centras		Ne
Jugendfoerdereverein Parchim/Lübz e.V.	Nėra jokio gamybos ciklo, asmeninių kompetencijų, specialių įrengimų, aukšto išsilavinimo lygio mokytojų, meistrų ir inžinierių.	Modulis patikrinti turimą mokinio išsilavinimą
Pori kolegija	Padidinti bendradarbiavimą su vietinėmis įmonėmis ir plėtoti mokymą pagal pameistrystės sutartis	Vykdamas profesinio rengimo egzaminus darbo vietose
Šiaulių profesinio rengimo centras	Plėtoti mokymą įmonėse, pritaikyti teorinį ir praktinį mokymą, įdiegti naujas specializacijas pagal darbo rinkos poreikius.	Ne
Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija	Siekiant didinti profesinio mokymo lankstumą, ketinama didinti laisvai	Ne

	bei alternatyviai pasirenkamųjų dalykų pasiūlą, orientuojantis į praktinius specialybinius dalykus, atsižvelgiant į darbo rinkos pokyčius, nuolat tobulinti studijų dalykų programas, didinti praktinio mokymo realiomis sąlygomis apimtis profesiniams įgūdžiams bei kompetencijoms įgyti, aktualizuoti ir aktyvinti profesinį konsultavimą.	
FRG Timisoara	Mokymo pasiūlos įvairovė, artimesnis bendradarbiavimas su įmonėmis, siekiant pritaikyti pasiūlą prie jų poreikių, kompetencijų vertinimas, profesijos mokytojų kvalifikacijos tobulinimas, prisitaikymas prie ES profesinio rengimo sistemos	Modulinis mokymas pagal klientų poreikius, kompetencijų vertinimas ir tęstinis mokymas, specializacija.
DUNDEE kolegija	Ketinan su laiku padidinti komunikaciją tarp studijų blokų, kas leis labiau paremti besimokančiuosius tuo metu, kai jie dirba.	Ne
DECROLY	Pritaikyti programas prie visuomenės ir įmonių poreikių, siekti mokymosi visą gyvenimą programos tikslų.	Darbo rinkos profesinio mokymo kursai Tęstinio profesinio rengimo priemonės
VšĮ Vilniaus statybininkų rengimo centras	Pradėti naudoti modulinį mokymą, kai mokinys yra vertinamas po kiekvieno modulio pabaigos. Tai taip pat leis mokiniams pasirinkti papildomus modulius.	Ne
Alytaus profesinio rengimo centras	Pradėti naudoti modulinį mokymą, kai mokinys yra vertinamas po	

	kiekvieno modulio pabaigos. Tai taip pat leis mokiniams pasirinkti papildomus modulius.	
--	---	--

4.3 Pedagoginis-metodologinis požiūris

Partnerinė institucija	Proporcijos tarp teorinio ir praktinio mokymo	Metodologinis darbas	Mokytojo/praktikos meistro vaidmuo
Graikijos regioninės plėtros centras	Pusė teorinio mokymo ir pusė – praktinio mokymo	Mokymas klasėse Projektinis darbas Darbas grupėje Mišrusis mokymasis	Mediatorius
Jugendfoerderverein Parchim/Lübz e.V.	Mokymas darbo vietoje: 2 dienos mokykloje, 3 dienos centre mokymas: 1 savaitė mokykloje, 3 savaitės centre	Projektinis darbas Savarankiškas mokymasis Darbas grupėje	Mediatorius Konsultantas Informacijos teikėjas Prižiūrėtojas
Pori kolegija	Teorinis mokymas apie 20% Praktinis mokymas apie 80% Teorinis ir praktinis mokymas paskirstyti netolygiai. Suomijoje švietimo politika šiuo metu yra palankesnė praktinio mokymo plėtrai. Kvalifikuotų darbininkų ir moterų trūkumas darbo rinkoje reikalauja taip orientuoti švietimą,	Mokymas klasėje	Ilgūdžių suteikėjas

	<p>kad darbuotojai greičiau patektų į darbo rinką. Taip pat pageidautina papildoma darbo jėga iš užsienio.</p>		
<p>Šiaulių profesinio rengimo centras</p>	<p>45% - teorinis, 55% - praktini mokymas</p>	<p>Mokymas klasėje Projektinis darbas Darbas grupėje Mišrus mokymasis</p>	<p>Konsultantas Informacijos teikėjas</p>

Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija	3 pagrindinės dalys: teorinis, praktinis mokymas ir savarankiškas studento darbas. Studijų programa susideda : paskaitos – 26.52% praktinis darbas – 28.1% savarankiškos studijos – 45.37%	Auditorinis mokymas Projektinis darbas Savarankiškas mokymasis Darbas grupėje Mišrusis mokymasis	Mediatorius Informacijos pateikėjas. Konsultantas.
FRG Timisoara	33% teorinis mokymas 67% praktinis mokymas	Mokymas klasėje Projektinis darbas Savarankiškas mokymasis Darbas grupėje	Mediatorius Konsultantas
DUNDEE kolegija	Vienas trečdalis technologijos studijų ir trečdalis praktinės veiklos	Auditorinis mokymas	Informacijos teikėjas Prižiūrėtojas
DECROLY	Priklauso nuo mokymo tipo: dviejų metų mokymas trunka 2000 valandų. 380 valandų yra teorinis mokymas. Vienerių metų mokymas vyksta nuo 1300 iki 1400 valandų; 340 – 440 valandų yra teorinis mokymas	Mokymas klasėje Projektinis darbas Savarankiškas mokymasis Darbas grupėje	Mediatorius Konsultantas

Vilniaus statybininkų rengimo centras	40% ir 60%	Mokymas klasėje Projektinis darbas Darbas grupėje Mišrusis mokymasis	Mediatorius Konsultantas Informacijos teikėjas Prižiūrėtojas
Alytaus profesinio rengimo centras	30% ir 70%	Mokymas klasėje Projektinis darbas Darbas grupėje Mišrusis mokymasis	Mediatorius Konsultantas Informacijos teikėjas Prižiūrėtojas

4.4 Modulinis profesinis mokymas partnerių institucijose

Partnerinė institucija	Priežastys dėl kurių institucija teikia modulinį mokymą	Problemos, kylančios institucijai dėl modulinio mokymo
Graikijos regioninės plėtros centras	Mokymo temos gali būti paskirstytos ir teikiamos skirtingiems dalykams; besimokantysis turi pasirinkimą pasirinkti iš daugelio teminių vienetų, apimančių tam tikrus žinių objektus, taip pritaikant mokymąsi prie individualių poreikių; modulinis mokymas lengviau pritaikomas distanciniam mokymui. Naujų technologijų panaudojimas skatina informacijos teikimą ir komunikavimą; tai palengvina stebėseną ir pritraukia daugiau darbininkų, kurie nori dalyvauti tęstiniame mokyme	

Jugendfoerdereverein Parchim/Lübz e.V.	išorinės	nelankstu
Pori kolegija	Mokymo programas apibrėžia švietimo taryba Mokymasis vyksta pakopomis Gera sistema	Dažnai pirmasis ir paskutinis moduliai neatitinka kliento darbo reikalavimų
Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija	Modulinio mokymo nėra. Studijų programa parengta pagal bendrąją technologinių mokslų studijų reglamentą (2005), kuris atspindi technologinį išsilavinimą ir profesinį išsilavinimą konkrečioje inžinerijos srityje.	
FRG Timisoara	Rinkos poreikiai Augantis besimokančių skaičius Didėjantis efektyvumas	Organizacinės priemonės (logistika) Valandų “persidengimas” Mokymo vietos problemos Skirtingos darbo apkrovos priklausomai nuo reikalavimų Personalas ir priemonės
DUNDEE kolegija	Moduliai užtikrina studento poreikiais pagrįstą mokymą. . Skatina besimokančiojo patirties augimą. Studijos ekonomiškos, kadangi darbdavys betarpiškai dalyvauja studijų procese.	Jei besimokantieji pasitraukia iš kolegijos, sunku palaikyti su jais ryšį ir padėti studijuoti.

DECROLY	<p>Mokymo turinio pasirinkimas</p> <p>Mokinių motyvacija</p> <p>Įmonių reikalavimai</p>	<p>Kai kada besimokantieji daugiau dėmesio skiria vienam moduliui, negu kitam.</p> <p>Tuomet kai mokiniai dirba, jie negali reguliariai mokytis teorinių dalykų klasėje.</p> <p>Kai kuriose grupėse mokinius sunku motyvuoti (amžius, šeimos problemos ir pan.)</p> <p>Kompanijos nėra jautrios tęstinio darbuotojų mokymo būtinybei.</p> <p>Tok mokymas dar nepakankamai vertinamas visuomenės.</p>
Alytaus profesinio rengimo centras	<p>Sudaryti lanksčias galimybes mokiniams pasirinkti mokymo turinį.</p> <p>Užtikrinti įgytos kvalifikacijos pritaikymą kitose šalyse.</p> <p>Išplėsti asmeninio profesinio judumo galimybes ES darbo rinkoje.</p>	Šiuo metu centre modulinis mokymas nevykdomas

Partnerinė institucija	Regioninio lygmens moduliai	Nacionalinio lygmens moduliai	Institucijos parengti moduliai	Mokiniai įtraukti į modulių rengimą
-------------------------------	------------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------------	--

Graikijos regioninės plėtros centras		X	X	—
Jugendfoererverein Parchim/Lübz e.V.	X	X	—	—
Pori kolegija	X	X	—	—
Šiaulių profesinio rengimo centras	—	—	—	—
Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija	—	—	—	Studentai, kaip ir darbdaviai, dalyvavo studijų programų rengimo komitetų veikloje.
FRG Timisoara	X	X	X	
DUNDEE kolegija	X	X	—	Besimokantieji įtraukiami ištiriant jų nuomonę, rengiant kursų ataskaitas, savianalizės ataskaitas ir t.t.
DECROLY	X	X	X	—
VšĮ Vilniaus statybininkų rengimo centras	—	—	—	—
Alytaus profesinio rengimo centras	—	—	—	

Partnerinė institucija	Ar mokiniai gauna kreditų taškus pagal ECTS sėkmingai baigę modulį ir įvertinus mokymosi pasiekimus?
Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija	Kreditų skaičių ir esmę apibrėžia Bendrojo technologijos mokslų (inžinerijos) studijų srities reglamentas (2005).
Alytaus profesinio rengimo centras	Vykdam šį projektą šie klausimai turi būti suderinti tarp partnerių

Partnerinė	Kokybės	Ar institucija jau	Kaip institucija
-------------------	----------------	---------------------------	-------------------------

institucija	užtikrinimo sistemos vaidmuo modulinio mokymo sistemoje	nusistatė kokybės kriterijus modulinėms mokymo programoms ?	gerina modulinio profesinio mokymo kokybę?
Graikijos regioninės plėtros centras	Kokybės užtikrinimo sistema vaidina esminį vaidmenį moduliniam mokyme, nes kokybės mechanizmai parodo, kad yra pastovus ir tinkamas profesinės veiklos praktikos standartas. Jo taikymas sudaro prielaidas tobulėti.	Ne	Modulinį mokymą Graikijoje atskiros mokymo institucijos įsidiogė visai neseniai. Modulinis mokymas netaikomas bendrajame lavinime. Kol kas nėra jokių mechanizmų kokybės užtikrinimo sistemų taikymui šioje srityje. Modulinis mokymas daro tik pirmuosius žingsnius ir yra eksperimentavimo fazės.
Jugendfoerderungverein Parchim/Lübz e.V.		Modulių išbandymas autorizuotose institucijose – pramonės, prekybos ir amatų rūmuose	Bandymas pramonės, prekybos ir amatų rūmuose
Pori kolegija	Jokio vaidmens	Ne	Ne
Šiaulių profesinio rengimo centras	Savianalize pagrįsta sistema leidžia įvertinti mokymo programas, mokyklos, mokytojų pranašumus ir	Ne	Neturime patirties

	trūkumus. Ji taip pat leidžia numatyti tobulinimo instrumentus.		
Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija	Kolegijoje sukurta kokybės užtikrinimo knyga – dokumentas, kuriame glaustai aprašoma kokybės valdymo sistema, kurios vaidmuo – suteikti galimybių kolegijai efektyviai valdyti procesus: valdymą, studijų planavimą ir įgyvendinimą, mokslo taikomuosius tyrimus ir ryšius su partneriais, tarptautinius ryšius, materialiuosius išteklius, personalą, studijų pasiekimų vertinimo sistemą. Be to, kolegijoje veikia Kokybės valdymo centras, užtikrinantis kokybiškų studijų vykdymą, kasmet rengiamas kokybės laidavimo planas.	Kokybės užtikrinimo sistemos rodikliai: Valdymo efektyvumas; Studijų planavimas, programų rengimas, įgyvendinimas ir rezultatai; Profesinio konsultavimo bei taikomųjų tyrimų apimtis; Tarptautinių santykių plėtra; Materialiųjų ir finansinių išteklių efektyvus panaudojimas; Personalo kvalifikacijos tobulinimo lygis; Kokybės sistemos veiklos lygis; Absolventų kvalifikacijų vertinimo lygis.	
FRG Timisoara	Užtikrina mokymo efektyvumą, gauna suteikia žinių,	Pagal ISO 9001/2000 ir FVBB kokybės kriterijus	Kokybės užtikrinimas yra nuolatinis ir tikslingas plėtros

	<p>mokymas pagrįstas teisingais principais ir suteikiantis įgūdžius (mokymo gebėjimai pagal COR – Rumunijos profesijų klasifikatorių, profesiniai standartai SO arba profesinio mokymo standartai SPP)</p>		<p>procesas, kuris atitinka tiek darbo rinkos reikalavimus, tiek klientų lūkesčius. Todėl klientų poreikių tenkinimas ir pasiekimas, kad didžioji dalis absolventų įsidarbintų po mokymo kursų yra institucijos prioritetai.</p>
DUNDEE kolegija	<p>Kokybės užtikrinimo tikslas yra užtikrinti patikimus, išsamius visos programos vertinimo sprendimus.</p>	<p>Tai yra daroma lyginant pažangumo indikatorius ir besimokančiųjų studentų išlaikymo studijose duomenis su nacionaliniais standartais.</p>	<p>Kokybė užtikrinama per kolegijos kokybės užtikrinimo sistemą ir per išorinius kokybės mechanizmus, tokius, kaip vertinimo vizitai, vykdomi kvalifikacijas teikiančios Škotijos kvalifikacijų tarnybos SQA (Scottish Qualifications Authority)</p>
DECROLY	<p>Mokymo veiklų klaidų skaičių Vertybių perdavimas Švietimas, kaip nuolatinis mokymasis Socialinis mokymo funkcijos pripažinimas ir</p>	<p>Kiekvienam padaliniui aiškiai nurodomi tikslai, kuriuos jis turi pasiekti metų pabaigoje. Bendruomenės pasitenkinimas Studentų integravimas darbo rinkoje</p>	<p>Skatinti įgyti gebėjimus, intelektualinius ir darbo įgūdžius, o taip pat mokslines, technines, humanitarines, istorines ir meno srities žinias, skiriant ypatingą dėmesį jų</p>

	<p>parama šiai funkcijai Tėvų, kaip pagrindinių už švietimą atsakingų asmenų, vaidmens pripažinimas</p> <p>Prisidėti prie bendražmogiškų studentų, pabrėžiant solidarumo, tolerancijos ir pagarbos sampratą.</p> <p>Skatinti įvairių dalininkų dalyvavimą: direktorių, mokytojų, administracinio personalo, studentų, tėvų ir įmonių</p> <p>Paremti ir pagerinti institucinius santykius su oficialiomis organizacijomis</p> <p>Skatinti dalyvavimą regioniniuose, nacionaliniuose ir tarptautiniuose bendradarbiavimo projektuose</p>	<p>Pasitenkinimas iš įvairiais švietimo bendruomenės komponentais</p> <p>Suteikti išteklius ir pakankamą informaciją</p> <p>Dalyvavimas susitikimuose</p> <p>Atstovų kandidatų pristatymas</p>	<p>raiškos būdams. Įgalinti mokinius tobulinti savo profesinę veiklą.</p> <p>Skatinti savarankiškumą, kritinį mąstymą, sudarant galimybes mokiniams pilnai save išreikšti ir vystyti.</p>
VšĮ Vilniaus statybininkų rengimo centras	<p>Profesinio rengimo kokybės užtikrinimas yra vienas svarbiausių dalykų. Modulinio mokymo</p>		<p>Kol kas centre modulinis mokymas netaikomas. Tačiau institucija turi mokytojų, mokinių ir</p>

	kokybės užtikrinimas bus vykdomas numatant kokybės užtikrinimo priemones kiekvienam moduliui.		administracijos skatinimo sistemas už profesinio rengimo kokybės pasiekimus.
Alytaus profesinio rengimo centras	Modulinėms mokymo programoms kokybės užtikrinimo sistema yra vienas reikšmingiausių klausimų. Rengiant kiekvieną modulį, turi būti numatytos priemonės, kaip užtikrinti jo atitikimą suinteresuotų dalininkų poreikiams.	Ne	Kol kas centre modulinis mokymas netaikomas.

Partnerinė institucija	Ar institucija turi pakankamus materialinius išteklius moduliniam profesiniam rengimui ?	Kokie yra būtini materialiniai ištekliai moduliniam mokymui? Nurodykite
Jugendfoerderverein Parchim/Lübz e.V.	Taip	Priklauso nuo modulio
Pori kolegija	Taip	Materialinės išlaidos auga dabartiniame modulinio mokymo modulyje, kadangi sumažėja standartinio darbo. Praktiniam mokymui reikalingi pakankami ištekliai
Šiaulių profesinio rengimo centras		Nėra patirties
Vilniaus technologijų	Taip	Laboratorijos – praktinių ir laboratorinių

ir dizaino kolegija		darbų atlikimui, susipažinimui su darbo procese naudojama įranga, medžiagomis ir priemonėmis ir pan. Specializuotos auditorijos – atskirų dalykų teorinių žinių ir praktinių įgūdžių įtvirtinimui, bazės sukūrimui ir pan. Bibliotekos fondai – metodinės medžiagos bei specialiosios literatūros studijavimui, praktinių bei savarankiškų darbų rengimui ir pan.
FRG Timisoara	Taip	
DUNDEE kolegija	Taip	Ištekliai nurodyti mokymo ir vertinimo programoje (TAPS)
DECROLY	Taip	
Vilniaus statybininkų rengimo centras	Taip	Centras dar neteikia modulinio mokymo, tačiau turi visus būtinus žmonių ir materialinius išteklius mokyti pagal turimą mokymo turinį. Šie ištekliai turėtų būti pakankami ir modulių programų diegimui.
Alytaus profesinio rengimo centras	Taip	Šiuo metu centras neteikia modulinio mokymo, tačiau tam turi visu reikalingus materialinius ir kitus išteklius.

Partnerinė institucija	Kokio pobūdžio specialiųjų kompetencijų reikia profesijos mokytojams, dirbantiems pagal modulinio mokymo programas?
Graikijos regioninės plėtros centras	<u>Bendros dalyko profesinės kompetencijos</u> Taiko tinkamo dalyko pateikimo taisykles, pristato ir pateikia besimokantiejiems medžiagą, teikiančią bendro pobūdžio ir specialiąsias žinias Mokymo tikslai numatomi, remiantis turimomis žiniomis Rengia pamokos planus Parenka mokymo metodus medžiagos pateikimui klasėje, pagal mokymo tikslą ir besimokančiųjų pasirengimo lygį

	<p>Pasirenka tinkamas mokymo klasėje formas, įvertindamas organizacinius, institucinius ir finansinius apribojimus</p> <p>Pasirenka tikslą ir besimokančiojo gebėjimus atitinkančius mokymo metodus</p> <p>Efektyviai planuoja užduotis ir jų atlikimo laiką</p> <p>Domisi besimokančiųjų interesais</p> <p>Optimaliai parengia aplinką pratyboms</p> <p>Teikia užduotis pratyboms, naudodamas skirtingus metodus, pritaikytus prie tikslo, besimokančiųjų gebėjimų ir įrengimų</p> <p>Tinkamai naudoja profesinius ir pedagoginius terminus ir sąvokas</p> <p>Pamokoje naudojami audiovizualinėmis priemonėmis ir technika.</p> <p>Tinkamai naudojami pagalbinėmis priemonėmis, skirtomis pratyboms</p> <p>Planuoja savo veiksmus</p> <p>Naudoja įvairius informacijos šaltinius</p> <p>Organizuoja ir klasifikuoja informaciją, vadovaudamasis jos naudingumo siekiant nustatyto tikslo perspektyva</p> <p>Vertina mokymo turinio naudingumą besimokantiesiems, vykdo turinio atranką pagal besimokančiųjų lūkesčius ir mokymosi gebėjimus</p> <p>Nustato pamokai tinkamiausias erdvės ir aplinkos sąlygas</p> <p>Suteikia besimokantiesiems grįžtamąjį ryšį apie jų pasiekimus</p> <p>Efektyviai valdo darbo grupėje procesą kiekviename grupės vystymosi etape.</p> <p>Sprendžia konfliktines situacijas nepakenkdamas grupei ir mokymo procesui</p> <p>Rengia su mokymo turiniu susijusią ir metodinę medžiagą pagal mokymo ir savarankiško mokymosi medžiagos rengimo metodiką</p> <p>Lanksčiai reaguoja į specialių mokymo formų poreikių pasikeitimus</p> <p>Surenka iš besimokančiųjų grįžtamąjį ryšį apie mokymo efektyvumą</p> <p><u>Pedagoginės kompetencijos</u></p> <p>Vaizduotė ir kūrybingas mąstymas; emocinis atsparumas</p>
--	--

	<p>Savikontrolės gebėjimai; pasitikėjimas savimi</p> <p>Gebėjimas sukurti ryšius su kitais; empatijos gebėjimai</p> <p>Gebėjimas padaryti greitus ir tinkamus sprendimus; gebėjimas bendradarbiauti</p> <p>Lyderiavimo gebėjimai</p>
Jugendfoerdere erein Parchim/Lübz e.V.	<p>Kiekvienoje profesijoje turi dirbti kvalifikuotas mokymo meistras</p> <p>Mokytojai turi būti išlaikę kvalifikacinius profesinės srities egzaminus</p>
Pori kolegija	<p>Labai svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebėjimas derinti teorinį ir praktinį mokymą - gebėjimas individualizuoti mokymo procesą - gebėjimas veikti taip, kad skatinti studentus įgyti pasiekimus <p>Dalykinės kompetencijos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gebėjimas taikyti modulyje esančias kompetencijas . <p>Gebėjimas organizuoti saugų mokymosi procesą ir progresą skatinantį vertinimą.</p>
Šiaulių profesinio rengimo centras	<p>Mokytojas turi labai gerai išmanyti modulinio mokymo turinį, teorinio ir praktinio mokymo aspektus, mokymo metodiką, asmens psichologiją.</p>
Vilniaus technologijų ir dizaino kolegija	<p>Informacinių technologijų naudojimo kompetencija.</p> <p>Organizacijos tobulinimo bei pokyčių valdymo kompetencija.</p> <p>Ugdymo/si aplinkų kūrimo kompetencija.</p> <p>Dalyko turinio planavimo ir tobulinimo kompetencija.</p> <p>Mokymo/si proceso valdymo kompetencija.</p> <p>Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo kompetencija.</p>
FRG Timisoara	<p>Specialios teorinės ir profesinės žinios, metodikos žinios, specialioji pedagogika, andragogikos žinios</p>
DUNDEE kolegija	<p>Dalyko kompetencijos - vertintojas/tikrintojas A1 & V1.</p> <p>Pedagoginės kompetencijos –mokymo & mokymosi vienetai, TQFE</p>

DECROLY	Modulis nustato reikalingas kompetencijas
Vilniaus statybininkų rengimo centras	<p>Pedagoginės kompetencijos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gebėjimas derinti teorines žinias su praktiniais gebėjimais . - Gebėjimas individualizuoti mokymo procesą. - Gebėjimas skatinti studentus įgyti reikalingus pasiekimus <p>Dalykinės kompetencijos:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gebėti taikyti modulyje nurodytas kompetencijas veikloje ir tai demonstruoti. - Gebėjimas saugiai organizuoti mokymosi procesą ir vertinimą taip, kad skatinti progresą
Alytaus profesinio rengimo centras	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Pedagoginės</u>: gebėjimas sieti teorinį ir praktinį mokymą; Gebėjimas individualizuoti mokymo procesą; Gebėjimas skatinti studentus įgyti reikalingus pasiekimus - <u>Dalykinės</u>: Gebėti taikyti modulyje nurodytas kompetencijas veikloje ir tai demonstruoti, Gebėjimas saugiai organizuoti mokymosi procesą ir vertinimą taip, kad skatinti progresą

Partnerinė institucija	Kaip profesijos mokytojai tobulina savo kompetencijas vykdant modulinį mokymą ?
Graikijos regioninės plėtros centras	Profesijos mokytojai gali įgyti papildomas kompetencijas dalyvaudami tęstinio profesinio rengimo programose, organizuojamose Profesinio mokymo centrų (KEK)
Jugendfoerderein Parchim/Lübz e.V.	Orientuota į praktiką, tęstinis mokymas, kvalifikacija
Pori kolegija	Tobulindamas kvalifikaciją ir gerindamas savo mokymo veiklą
Šiaulių profesinio rengimo centras	Mokytojai turi 5 dienas per metus kvalifikacijos tobulinimui. Pats efektyviausias kvalifikacijos tobulinimas – stažuotės įmonėse.
Vilniaus	Dėstytojai dalyvauja specializuotuose apmokymuose, stažuotėse,

technologijų ir dizaino kolegija	mokymuose (kursuose), Pedagogų profesinės raidos centro (PPRC) organizuojamuose seminaruose-mokymuose ir kt.
FRG Timisoara	Specializacija privalomose srityse Rumunijoje ir užsienyje Aktyvus dalyvavimas įvairiuose seminaruose ir projektuose Rumunijoje ir užsienyje
DUNDEE kolegija	Tęstinis profesinis mokymas ir nacionalinių- regioninių tinklų susitikimai
DECROLY	Dalyvavimas įvairiose mokymo programose
Vilniaus statybininkų rengimo centras	Trumpalaikės stažuotės įmonėse ir statybų aikštelėse Mokymasis iš kitų Lietuvos ir užsienio mokyklų patirties Patirties dalijimasis tarp metodinių grupių mokykloje Dalyvavimas įvairiuose kvalifikacijos tobulinimo seminaruose Savarankiškas mokymasis, naudojantis įvairiais šaltiniais
Alytaus profesinio rengimo centras	<ul style="list-style-type: none"> - Kitų mokyklų patirties perėmimas - Patirties dalijimasis tarp metodinių grupių mokykloje - Dalyvavimas įvairiuose kvalifikacijos tobulinimo seminaruose - Savarankiškas mokymasis, naudojantis įvairiais šaltiniais

4.5 Modulinis mokymas statybininkams-apdailininkams

Partnerinė institucija	Kiek modulių sudaro statybininko-apdailininko modulinę mokymo programą ?	Ar galima statybininko-apdailininko mokymo programos modulius susieti tarpusavyje ?	Kuo pagrįsti ryšiai tarp modulių?
Graikijos regioninės plėtros centras	16 mokymo modulių dažytojams 7 mokymo moduliai apdailininkams	Viskas susiję su dekoratyviniu dažymu, specialiųjų paviršių dažymu, spalvomis ir jų derinimu	

Jugendfoererverein Parchim/Lübz e.V.	Yra bendras kvalifikacijos planas		
Pori kolegija	Apie 6 - 7 modulius	Ne	Nuo dalies link visumos
Šiaulių profesinio rengimo centras	Apdailininko profesinio mokymo programa nėra modulinė		
FRG Timisoara	4 moduliai: dekoravimas (dažymas), paviršiaus apdirbimas - beicavimas, tinkavimas, tapetavimas	Paruošimas (sienų paruošimas) yra beveik identiškąs	Standartai: profesiniai standartai SO & profesinio mokymo standartai SPP
DUNDEE kolegija	Yra 6 mokymo moduliai, padalinti į du mokymo metus; apie 1360 mokymo valandų	Moduliai mokymo programoje išdėstyti logine seka ir gali būti papildomi.	Moduliai yra nustatyti Škotijos kvalifikacijų tarnybos SQA. Vienas modulis veda link kito modulio, besimokantysis kiekviename modulyje įgyja kompetencijas.
DECROLY	Dažymo & Dekoravimo projektas 1 Dažymo & Dekoravimo projektas 2 Bendravimo darbo vietoje įgūdžiai Specialieji gebėjimai	Išlaikę egzaminą mokiniai gali eiti tiesiai į 2 profesinio išsilavinimo lygmenį	Laikyti egzaminą

	OH&S indukcija ir mokymas		
Vilniaus statybininkų rengimo centras	Šiuo metu centras turi tik modulinės mokymo programos viziją, kurioje šią programą sudaro 11 modulių	Taip	Mokiniai negali pradėti naujo modulio, nepabaigę ankstesnio. Pvz., jie gali pradėti mokytis "Mechaninį tinkavimą" tik pabaigę "Rankinį tinkavimą".
Alytaus profesinio rengimo centras	Šiuo metu centras turi tik modulinės mokymo programos viziją.	Ne	Mokiniai negali pradėti naujo modulio, nepabaigę ankstesnio. Pvz., jie gali pradėti mokytis "Mechaninį tinkavimą" tik pabaigę "Rankinį tinkavimą".

<p>Partnerinė institucija</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ar jūs skirstote modulius pagal jų svarbą (privalomi moduliai, pasirenkami moduliai, papildomi moduliai) ir juos klasifikuojate? 2. Ar šie moduliai suteikia galimybę pagilinti tarpdisciplinines kompetencijas (socialines kompetencijas, metodines kompetencijas ...)? 3. Ar statybininko-apskaitininkų profesinio mokymo moduliai leidžia įgyti pripažįstamą kvalifikaciją ar pažymėjimu pripažįstamas kompetencijas ? 4. Ar mokiniai gauna kreditų taškus pagal ECTS sėkmingai pabaigę mokymąsi?
<p>Graikijos regioninės plėtros centras</p>	<p>Privalomi moduliai: 12; Pasirenkami moduliai: 3; papildomi moduliai: 1</p> <p>Tarpdisciplininės kompetencijos: komunikavimas, bendravimas su kitais, problemų sprendimas</p> <p>Moduliai leidžia įgyti pripažintą diplomą</p> <p>Ne – kreditai taikomi tik akademiniam lygmenyje</p>
<p>Jugendfoerderverein Parchim/Lübz e.V.</p>	<p>Tarpdisciplininės kompetencijos: vertingų darbo išteklių planavimas</p> <p>Moduliai leidžia įgyti pripažintą diplomą</p> <p>Ne – kreditai taikomi tik akademiniam lygmenyje</p>
<p>Pori kolegija</p>	<p>Statybininko - dažytojo profesinio mokymo programos pagrįstos dviem privalomais moduliais, su pasirenkamomis modulių dalimis egzaminui, 30 kreditų taškų, laisvai pasirenkamas modulis 10 kredito taškų ir bendrųjų studijų moduli 20 kredito taškų.</p>
<p>FRG Timisoara</p>	<p>Privalomi moduliai: 4</p> <p>Tarpdisciplininės kompetencijos: komunikavimas, asmeninis ugdymas, sveikata ir saugumas, darbas grupėje</p> <p>Moduliai leidžia įgyti pripažintą diplomą</p> <p>Nėra kreditų taškų</p>

DUNDEE kolegija	<p>Privalomi moduliai: 6</p> <p>Tarpdisciplininės kompetencijos: mokymo programoje yra moduliai, skirti bendriesiems gebėjimams, įsidarbinamumo gebėjimams ir pilietiškumui</p> <p>Moduliai leidžia įgyti pripažintą diplomą</p> <p>Nėra kreditų taškų</p>
DECROLY	<p>Privalomi moduliai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dažymas - Vidaus apdaila - Specialieji dažų efektai – teminiai kambariai <p>Papildomi moduliai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ispanų kalba; matematika; užsienio kalbos <p>Tarpdisciplininės kompetencijos: rengiama darbo pasauliui</p> <p>Dėmesys skiriamas socialinėms kompetencijoms, asmeniniam tobulėjimui ir t.t.</p> <p>Moduliai leidžia įgyti pripažintą diplomą</p> <p>Nėra kreditų taškų</p>
Vilniaus statybininkų rengimo centras	<p>Privalomi moduliai: vizijoje - 8; pasirenkami moduliai: vizijoje- 3</p> <p>Studentas privalės mokytis 9 modulių</p>
Alytaus profesinio rengimo centras	<p>Privalomi moduliai: vizijoje - 8;</p> <p>Pasirenkami moduliai: vizijoje- 3</p> <p>Studentas privalės mokytis 9 modulių</p> <p>Tarpdisciplininės kompetencijos: įvadas į statybos profesijas; įvadas į darbo rinką</p> <p>Moduliai leidžia įgyti pripažintą diplomą</p> <p>Nėra kreditų taškų</p>

Kokius reikalavimus modulinio profesinio mokymo įvedimas kelia socialinių dalininkų bendradarbiavimui profesinio rengimo srityje (profesinių mokyklų, darbdavių, profesinių sąjungų, profesinių organizacijų, vyriausybės)? Kokie socialinių dalininkų bendradarbiavimo profesinio rengimo srityje modeliai yra efektyvesni ir tinkamesni modulinio profesinio mokymo

diegimui? Atsakant į šiuos klausimus galima pasinaudoti Leonardo da Vinci projekte LITVETNET parengta tipologija (žiūr. lentelę 1).

Lentelė 1: Leonardo da Vinci projekte “LITVETNET” sukurta socialinės partnerystės tipologija

Socialinių dalininkų dalyvavimas	Profesinio rengimo sistemos institucinis reguliavimas	Finansavimo ir finansų valdymo procesai	Procedūrinis švietimo proceso organizavimas	Profesinio rengimo metodologijos rengimas
Nesistemingas bendradarbiavimas, pagrįstas dvišaliais bendradarbiavimo ryšiais	<p>1. Valstybės požiūris į profesinio rengimo sistemos reguliavimą yra gana liberalus ir palieka daug laisvės dvišalėms partnerystėms tarp dalininkų, ypač tarp profesinių mokyklų ir įmonių.</p> <p>2. Formaliai valstybės institucinis reguliavimas yra labai intensyvus, tačiau dėl reguliavimo instrumentų silpnumo ir finansavimo spragų jis negali būti pilnai realizuojamas praktikoje, kur daug dalykų yra paliekami dvišaliams susitarimams tarp profesinio rengimo institucijų ir kitų dalininkų.</p> <p>3. Dvišalės partnerystės yra stipriai reguliuojamos ir koordinuojamos valstybės.</p>	<p>1. Valstybinio finansavimo profesiniam rengimui stoka verčia profesines mokyklas plėtoti dvišalį bendradarbiavimą su vietos darbdaviais ir kitais dalininkais.</p> <p>2. Valstybė skatina plėtoti ir vystyti dvišales partnerystes tarp profesinio rengimo institucijų ir verslo, taikydama įvairias mokesčių politikos, finansinės paramos ir teisinės priemonės.</p> <p>3. Esamos dvišalio bendradarbiavimo tarp dalininkų praktikos skatina plėtoti įvairius kofinansavimo mechanizmus ir atitinkamą kultūrą profesinio rengimo partnerystėse.</p>	<p>1. Dvišalės partnerystės tarp dalininkų nedaro didelės įtakos švietimo procesų organizavimui, kuris yra paliekamas profesinių mokyklų atsakomybei ir valstybės reguliavimui.</p> <p>2. Partneriai turi galimybę dalyvauti organizuojant švietimo procesus ir daryti reikšmingą įtaką (įmonių dalyvavimas organizuojant praktinį mokymą, arba vertinant mokymosi pasiekimus).</p>	<p>1. Profesinio rengimo metodologija yra kuriama centrinių valstybės valdžios institucijų (švietimo ministerijos) centralizuotai ir dvišalėse partnerystėse dalyvaujantys dalininkai negali daryti įtakos šiam procesui.</p> <p>2. Profesinio rengimo dalininkų (ypač darbdavių) atskirai atsiklausoma rengiant profesinio rengimo metodologijos instrumentus.</p> <p>3. Profesinio rengimo metodologijos kūrimas nėra centralizuotas. Šis procesas yra vykdomas įvairių dalininkų, kas užtikrina profesinių standartų ir mokymo programų įvairovę.</p>

Bendradarbiavimas pagrįstas sektoriais susitarimais tarp socialinių dalininkų	<p>1. Profesinio rengimo sistemos teisinis ir institucinis reguliavimas ir valdymas yra pagrįstas sektoriais/ tarp sektoriais susitarimais tarp socialinių dalininkų.</p> <p>2. Institucinis ir teisinis reguliavimas tik nustato taisykles, kaip sudaryti susitarimus tarp dalininkų sektoriuje.</p> <p>3. Institucinį reguliavimą ir valdymą vykdo tik valstybė, o sektorių dalininkai vaidina tik antrinį vaidmenį.</p>	<p>1. Profesinio rengimo finansavimo ir finansų valdymo pasidalijimo mechanizmai ir instrumentai yra suderinami derybomis tarp dalininkų sektoriaus ir tarp sektoriu lygmenimis, įskaitant kofinansavimą, kuriame dalyvauja sektorių darbdaviai.</p> <p>2. Sektorių dalininkai dalyvauja kofinansuojant profesinį rengimą, tačiau šis procesas yra pagrįstas tik jų interesais ir jam trūksta sistemishumo.</p> <p>3. Bendradarbiavimas tarp dalininkų sektoriuose neapima profesinio rengimo finansavimo srities.</p>	<p>1. Sektoriaus socialiniai partneriai ir dalininkai aktyviai dalyvauja organizuojant švietimo procesą (teorinį ir praktinį mokymą) ir jų dalyvavimas yra suderintas sektorinėse ir tarp sektorinėse sutartyse bei nacionaliniuose teisės aktuose.</p> <p>2. Sektorių dalininkai dalyvauja organizuojant švietimo procesą, tačiau jų dalyvavimas yra pagrįstas tik jų interesais ir jam trūksta sistemishumo.</p> <p>3. Socialiniai partneriai ir dalininkai sektoriuose nedalyvauja organizuojant švietimo procesus.</p>	<p>1. Sektoriaus socialiniai partneriai ir dalininkai aktyviai dalyvauja rengiant profesinius standartus ir kitus metodinius instrumentus profesiniam rengimui. Šis dalyvavimas yra pagrįstas pasidalintomis teisėmis ir pareigomis pagal sektorinius susitarimus ir /arba įstatymines normas.</p> <p>2. Sektorių socialiniai dalininkai yra tik konsultantai ir informantai projektuojant ir vertinant profesinius ir profesinio rengimo standartus, jų dalyvavimas yra pagrįstas tik jų interesais, o ne sutartimis ar įstatymiais įpareigojimais.</p> <p>3. Dėl nepakankamo sektorių dalininkų organizacinio išsivystymo ir bendradarbiavimo stokos, žinių ir kompetencijų profesinio rengimo srityje stokos sektorinės organizacijos negali aktyviai dalyvauti kuriant</p>
---	--	--	--	--

				profesinio rengimo metodologinius instrumentus.
Bendradarbiavimas pagrįstas susitarimais tarp dalininkų regioniniu lygmeniu	<p>1. Nacionalinė teisė suteikia gana plačias galimybes profesinio rengimo instituciniam reguliavimui regioniniu lygmeniu ir dalininkai regionuose aktyviai dalyvauja šiuose procesuose.</p> <p>2. Egzistuoja institucionalizuotas koordinavimas tarp profesinio rengimo partnerysčių sektoriniu ir regioniniu lygmenimis.</p> <p>3. Regioninio lygmens dalininkai vaidina tik pagalbinį vaidmenį, o profesinio rengimo sistemos institucinį valdymą vykdo tik valstybė nacionaliniu lygmeniu.</p>	<p>1. Regioninio lygmens dalininkai aktyviai dalyvauja profesinio rengimo kofinansavimo srityje, ypač pameistrystės, praktinio mokymo ir tęstinio profesinio rengimo srityse ir šios kofinansavimo praktikos yra suderintos susitarimais regioniniu lygmeniu, arba numatytos regioninės plėtros politikose.</p> <p>2. Regioninio lygmens dalininkų dalyvavimas kofinansuojant profesinio rengimo sistemą yra pagrįstas tik jų individualiais interesais ir stokoja sistemiskumo.</p> <p>3. Regioninio lygmens socialiniai dalininkai nedalyvauja profesinio rengimo</p>	<p>1. Regioninio lygmens dalininkai dalyvauja švietimo proceso procedūrinio organizavimo srityje, kaip profesinio rengimo politikos kūrimo grupių atstovai (mokymo proceso planavimo, mokymosi pasiekimų vertinimo planavimo ir organizavimo ir pan.). Dalininkai taip pat dalyvauja prižiūrint ir stebint profesinio rengimo edukacinių procesų kokybės užtikrinimą.</p> <p>2. Regioninio lygmens dalininkai dalyvauja organizuojant ugdymo procesus profesinio rengimo srityje, tačiau šis dalyvavimas yra pagrįstas tik jų individualiais interesais ir stokoja sistemiskumo.</p> <p>3. Regioninio lygmens socialiniai dalininkai nedalyvauja profesinio rengimo ugdymo procesų organizavimo srityje.</p>	<p>1. Bendradarbiavimas tarp dalininkų regioniniu lygmeniu apima aktyvų bendradarbiavimą projektuojant ir plėtojant profesinius standartus, profesinio rengimo turinį ir kitus metodologinius instrumentus.</p> <p>2. Socialinės partnerystės regionuose struktūros teikia tam tikrą informaciją sudarant profesinius standartus, profesinio rengimo standartus, tačiau šios struktūros neturi sprendžiamo vaidmens priimant sprendimus.</p> <p>3. Bendradarbiavimas tarp dalininkų regioniniu lygmeniu neapima veiklos projektuojant ir plėtojant profesinius standartus, profesinio rengimo turinį ir kitus metodologinius instrumentus.</p>

		kofinansavimo iniciatyvose.		
Bendradarbiavimas pagrįstas socialinių dalininkų susitarimu nacionaliniu lygmeniu	<p>1. Socialiniai partneriai ir dalininkai aktyviai dalyvauja profesinio rengimo sistemos institucinio reguliavimo ir valdymo srityje turėdami teisinius įgaliojimus ir aiškiai apibrėžtas funkcijas bei įsipareigojimus.</p> <p>2. Dalininkai nacionaliniu lygmeniu paprastai vaidina tik patariamąjį ir konsultuojamąjį vaidmenį profesinio rengimo sistemos institucinio reguliavimo ir valdymo srityje.</p> <p>3. Institucinį reguliavimą ir valdymą vykdo tik valstybė, o socialiniai dalininkai nevaidina jokio esminio vaidmens šiame procese.</p>	<p>1. Susitarimai tarp socialinių dalininkų nacionaliniu lygmeniu apima bendrus dalininkų ir valstybės įsipareigojimus profesinio rengimo finansavimo srityje. Tai yra įtvirtinta įstatymais.</p> <p>2. Susitarimai tarp dalininkų nacionaliniu lygmeniu numato dalininkų dalyvavimą kofinansuojant profesinį rengimą, tačiau tik laisvanoriškumo pagrindu.</p> <p>3. Nėra jokių susitarimų tarp socialinių dalininkų nacionaliniu lygmeniu, kuriuose būtų aptariama profesinio rengimo kofinansavimas, arba esami susitarimai šio klausimo nenagrinėja.</p>	<p>1. Susitarimai tarp socialinių dalininkų nacionaliniu lygmeniu numato dalininkų funkcijas ir atsakomybes vykdant profesinio rengimo edukacinių procesų organizavimą.</p> <p>2. Susitarimai tarp dalininkų nacionaliniu lygmeniu numato dalininkų dalyvavimą vykdant profesinio rengimo edukacinių procesų organizavimą, tačiau tik laisvanoriškumo pagrindu.</p> <p>3. Nėra jokių susitarimų tarp socialinių dalininkų nacionaliniu lygmeniu, kuriuose būtų aptariama dalininkų dalyvavimas vykdant profesinio rengimo edukacinių procesų organizavimą, arba esami susitarimai šio klausimo nenagrinėja.</p>	<p>1. Susitarimai tarp socialinių dalininkų nacionaliniu lygmeniu numato dalininkų ir valstybės įsipareigojimų pasidalijimą projektuojant profesinius standartus, profesinio rengimo standartus ir kitus profesinio rengimo metodologinius instrumentus.</p> <p>2. Susitarimai tarp dalininkų nacionaliniu lygmeniu numato dalininkų dalyvavimą projektuojant profesinius standartus, profesinio rengimo standartus ir kitus profesinio rengimo metodologinius instrumentus, tačiau tik laisvanoriškumo pagrindu..</p> <p>3. Nėra jokių susitarimų tarp socialinių dalininkų nacionaliniu lygmeniu, kuriuose būtų aptariama dalininkų dalyvavimas projektuojant profesinius standartus, profesinio rengimo</p>

standartus ir kitus profesinio
rengimo metodologinius
instrumentus, arba esami
susitarimai šio klausimo
nenagrinėja.

4.6 Statybininkų apdailininkų profesinio mokymo modulių pavyzdžiai

DUNDEE kolegija

Mokymo modulio pavadinimas	Suteikti laikiną apsaugą darbinei zonai
Mokymo tikslai	Sėkmingai pabaigęs šį modulį, besimokantysis gebės suteikti laikiną apsaugą įvairių tipų paviršiams ir gaminiams prieš pradėdant darbo operacijas
Mokymosi vienetai, įskaitant informaciją apie žinių prasiskverbimą, svarbą ir mokymosi trukmę	netaikoma
Mokymosi pasiekimai (kompetencijos arba kvalifikacijos vienetai) kuriuos suteikia modulis	Yra 5 praktinės užduotys, nėra teorinių testų.
Mokymosi formos ir metodai, medijų naudojimas	Praktinė veikla, technologijų paskaitos
Organizacija	Veiklų paruošimas ir planavimas. Modulio programa
Pasiekimų vertinimas	Visos užduotys yra privalomos ir turi būti įvykdytos. Taip pat būtina atsakyti į klausimus, tikrinančius grindžiančių žinių įsisavinimą.

DECROLY Centro Homologado de Formación Profesional

Mokymo modulio pavadinimas	Statyba Dažymas, dekoravimas ir sienų baltinimas
Mokymo tikslai	<ul style="list-style-type: none"> - Detalus instrumentarijus. - Kokius dažus, tapetus ir įrankius naudoti ir kada juos naudoti - Kaip paruošti ir dažyti medienos paviršių, sienas ir lubas

	<ul style="list-style-type: none"> - Kaip paruošti ir suvesti sienas ir lubas. Kaip tapetuoti sienas. - Kaip priklijuoti plačius vinilinius tapetus. - Kaip paruošti skliautus - Kaip taikyti specialias dažų dangas - Ką daryti pabaigus mokymo kursą - Savarankiškas įsidarbinimas - Verslo rinkodaros planas - Kaip ir kur reklamuotis - Kaip įvertinti darbo savikainą ir apskaičiuoti kainą - Kaip bendrauti su klientais
<p>Mokymosi vienetai, įskaitant informaciją apie žinių prasiskverbimą, svarbą ir mokymosi trukmę</p>	<p>Dažymas (4 valandos per savaitę - 120 per metus)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aliejinių ir vandeninių dažų sistemos - Sienų ploto paruošimas emulsiniam dažymui - Naujo medinio paviršiaus paruošimas dažymui - Anksčiau dažytos medienos dažymas - Metalų paviršiaus paruošimas ir dažymas - Lakavimas ir beicavimas. - Išorinio paviršiaus dažymas. <p>Vidaus apdaila (5 valandos per savaitę - 150 per metus)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Substratai - Sienų ir lubų paruošimas apmušalais prieš emulsinį dažymą - Sienų ir lubų paruošimas apmušalais (kryžminis) prieš tapetavimą - Tapetavimas, įskaitant langų angas ir arkas - Užleistinos ir pakabinamos spintelės - Plačių vinilinių apmušalų paruošimas ir kabinimas <p>Specialūs dažymo efektai – (2 valandos per savaitę- 60 per metus)</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Tortoiseshell“ technika

	<ul style="list-style-type: none"> - Malachitas ir glazūruoti akmenukai - Marmuravimas - „Tromph loile“ <p>Teminiai kambariai(4 valandos per savaitę -120 per metus)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kaip suplanuoti ir suprojektuoti teminį kambarį. • Kaip dažyti sienas. • Šabloninis dizainas nuo užuolaidų ir lovų užtiesalų ir t.t.. • Spalvų panaudojimas sudaryti debesų ir žvaigždžių raštus ir t.t.. • Šabloninis dizainas pagrįstas esamais gaminiiais - užuolaidomis, lovų užtiesalais ir t.t.
Mokymosi formos ir metodai, medijų naudojimas	<ul style="list-style-type: none"> • Informacinių technologijų naudojimas • Skaitmeninės lentos • „PowerPoint“ pristatymai • Vaizdo aparatūra
Organizavimas	<p>Grafikas: nuo 8.00 ryte iki 14.40</p> <p>30 užsiėmimų kartą per savaitę; 40% praktinėse dirbtuvėse; 40% teorinis mokymas klasėje ir 20% technologijų klasėje. Kiekvienai grupei paskirtas mentorius, kuris prižiūri praktinį ir teorinį mokymą.</p>
Pasiekimų vertinimas	<p>Pabaigę teorinius modulius, studentai eina į įvairias kompanijas atlikti praktinio mokymo kurso.</p> <p>Kompanija studentą vertina kartu su mokytoju.</p>

Pori kolegija

Mokymo modulio pavadinimas	Dažymas
Mokymo tikslai	Įgūdžių suteikimas

Mokymosi vienetai, įskaitant informaciją apie žinių prasiskverbimą, svarbą ir mokymosi trukmę	
Mokymosi pasiekimai (kompetencijos arba kvalifikacijos vienetai) kuriuos suteikia modulis	
Mokymosi formos ir metodai, medijų naudojimas	
Organizavimas	Mokytojas, mokymas atitinka veiklą, darbo vietos meistras, vyr. meistras.
Pasiekimų vertinimas	Praktiniai egzaminai, demonstravimas, teorijos egzaminai ir pan.

Jugendfoerderverein Parchim/Lübz e.V.

Mokymo modulio pavadinimas	Plytelių klojimas ant vertikalaus/horizontalaus paviršiaus
Mokymo tikslai	<ul style="list-style-type: none"> - Darbų sauga ir aplinkosauga - Įrankiai, mašinos, medžiagos, saugumo taisyklės - Paruošimas - praktika
Mokymosi vienetai, įskaitant informaciją apie žinių prasiskverbimą, svarbą ir mokymosi trukmę	<ul style="list-style-type: none"> - darbų saugos ir aplinkosaugos pagrindai - įrankių parinkimas ir medžiagų mokslas - sienų išbandymas ir nuvalymas - žinios apie tapetus
Mokymosi pasiekimai (kompetencijos arba kvalifikacijos vienetai) kuriuos suteikia modulis	

Mokymosi formos ir metodai, medijų naudojimas	Speciali literatūra, pratybų knyga, vaizdinė medžiaga
Organizavimas	
Pasiekimų vertinimas	

Vilniaus statybininkų rengimo centras

Mokymo modulio pavadinimas	Dažymo darbai
Mokymo tikslai	<p>Mokymo tikslai yra apibrėžti kiekvienam modulio elementui. Modulis susideda iš 2 elementų : rankinio dažymo ir mechanizuoto dažymo.</p> <p>1. Mokymo elementas: RANKINIS DAŽYMAS</p> <p>Tikslas: dažyti įvairius paviršius naudojant vandens ir nevandeningus mišinius, atlikti dekoravimo darbus.</p> <p>2. Mokymo elementas: MECHANIZUOTAS DAŽYMAS</p> <p>Tikslas: dažyti įvairius paviršius mechanizuotu būdu.</p>
Mokymosi vienetai, įskaitant informaciją apie žinių prasiskverbimą, svarbą ir mokymosi trukmę	Įgūdžiai ir žinios įgyti pabaigus modulį: pasirinkti tinkamus dažymo įrankius ir medžiagas, paruošti paviršius, dažyti paviršius naudojant rankinius įrankius ir mechanizuotus instrumentus, įvertinti nudažyto paviršiaus kokybę, jos trūkumus ir gebėti juos pašalinti.
Mokymosi pasiekimai (kompetencijos arba kvalifikacijos)	Modulis suteikia kompetencijas, reikalingas dažymui patalpos viduje ir išorėje.

vienetai) kuriuos suteikia modulis	
Mokymosi formos ir metodai, medijų naudojimas	Mokymasis organizuojamas dirbtuvėse (laboratorijose), teorinė dalis mokoma klasėje, statybų aikštelėje. Taikomos šios mokymo formos ir metodai: paskaita, praktinės užduotys, projektinis darbas, diskusija, darbas grupėje ir t.t.
Organizavimas	<p>Modulinės programos struktūra:</p> <p>Modulio programa yra pagrįsta konkrečiomis praktinėmis užduotimis:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Užduoties pavadinimas 2. Užduoties aprašymas 3. Bendros žinios ir įgūdžiai reikalingi užduoties atlikimui 4. Išteklių reikalingi užduoties atlikimui 5. Kriterijai užduoties įvykdymui <p>Programoje nurodomi šie dalykai: modulio pavadinimas, suteikiamos kompetencijos, apimtis, modulio vienetai, mokymosi tikslai, praktinio ir teorinio mokymosi dalys.</p> <p>Mokymosi organizavimas:</p> <p>Visi moduliai mokomi mokykloje (išskyrus „įvadą į darbo rinką“). Mokymą vykdo profesijos mokytojai pagal nustatytus tvarkaraščius: teorija + praktika. Praktinių užduočių vykdymas sudaro 70% viso mokymosi laiko.</p>
Pasiekimų vertinimas	<p>Pasiekimų vertinimo būdai:</p> <p>A- mokymosi užduoties vykdymo stebėjimas</p> <p>B – užduoties vykdymo rezultatų vertinimas</p> <p>C – mišrusis vertinimas, t.y. mokymosi užduoties vykdymo stebėjimas ir rezultato vertinimas pagal</p>

	nustatytus kriterijus Vertinimą atlieka profesijos mokytojas arba taryba, sudaryta iš profesijos mokytojų ir darbdavio atstovo.
--	--

5 Išvados ir rekomendacijos

Modulinis mokymas nacionaliniu ir Europos mastu vis labiau laikomas tinkama priemone einant link mokymosi visą gyvenimą. Per pastaruosius keletą metų buvo sukurta nemažai sistemų ir instrumentų siekiant sukurti palyginamus profesinio mokymo standartus Europoje.

Analizuotos profesinio rengimo institucijos yra labai skirtingos situacijos, kai kalbama apie modulinio mokymo taikymą jų profesinio mokymo praktikoje. Kai kurios profesinio rengimo institucijos turi labai turtingas tradicijas ir patirtį modulinio mokymo srityje dėl to, kad tai lėmė jų profesinio rengimo sistemos ir gebėjimų vystymo modelių charakteristikos šalyje (Škotija), kitos šalys, ir ypač Lietuva yra tik pradiniam etape kuriant ir diegiant pirminio profesinio rengimo sistemoje modulines programas. Tai sukuria galimybes modulinio mokymo patirčių ir priemonių perkėlimui mokyklos lygmeniu. Tačiau čia reikia įvertinti apribojimus, kuriuos sukuria skirtingų profesinio rengimo sistemų šalyse kontekstai.

Taigi, nepaisant to, kad kai kurios partnerių institucijos, kaip pavyzdžiui, Dundee kolegija arba Decroly turi daug patirties modulinio mokymo srityje, nėra jokios patirties, kaip taikyti kreditų taškus, kaip priemonę užtikrinti skaidrumą ir palyginamumą Europos lygmeniu.

Tam, kad pasiekti statybininkų apdailininkų profesinio mokymo palyginamumą projektas turėtų ieškoti tikslesnių kriterijų, kuriais galima vertinti įgytus įgūdžius ir meistriškumą.

Tai galima detalai išdėstyti gairėse arba vadove. Taip pat reikėtų pristatyti geriausios patirties pavyzdžius iš tų šalių, kuriose jau veikia kreditų taškų sistema.

Kokia yra statybininkų-apdailininkų modulinio mokymo profesinio rengimo institucijose diegimo proceso struktūra? Čia svarbu apibrėžti ir palyginti pagrindines modulinio mokymo turinio diegimo pakopas:

- a. Mokymo turinio projektavimo pakopa:
 - Kokie yra pagrindiniai informacijos šaltiniai mokymo turinio projektavimui?
 - Kaip darbo rinkos kiekybiniai poreikiai ir darbo vietų kokybiniai poreikiai yra įvertinami projektuojant mokymo turinį?

- Kokie tyrimo metodai yra naudojami šiame procese (sektorinis tyrimas, funkcinė analizė, darbo proceso analizė, t.t.)?
- Kaip egzistuojantys profesiniai ir profesinio rengimo standartai (pavyzdžiui, *Ausbildungsordnungen*) yra panaudojami šiame procese? Kokie yra specialieji reikalavimai ar specifikacijos profesinių standartų panaudojimui projektuojant modulinio mokymo turinį?
- Kaip esamos nacionalinės kvalifikacijų sąrangos (jei jos yra) yra naudojamos ir į jas atsižvelgiama sudarant mokymo turinį?
- Kaip įvairūs statybos sektoriaus ekspertai (darbdavių atstovai) ir profesinio rengimo ekspertai (profesinių mokyklų atstovai) dalyvauja projektuojant modulines mokymo programas? Kokios yra jų pagrindinės funkcijos ir atsakomybės?

b. Mokymo organizavimo pakopa:

- Kaip modulinis mokymas yra organizuojamas, kokie yra mokymo organizavimo panašumai ir skirtumai lyginant skirtingas profesinio rengimo institucijas ir šalis?
- Koks yra santykis tarp teorinio ir praktinio mokymo (valandomis)? Kaip teorinis mokymas derinamas su praktiniu mokymu mokymo organizavimo procese?
- Kaip profesinio rengimo institucijos ir darbdaviai bendradarbiauja organizuojant modulinį mokymą? Kaip jie pasidalina funkcijomis ir atsakomybėmis?
- Kaip vertinama ir užtikrinama mokymo kokybė modulinėse mokymo programose?

c. Mokymosi pasiekimų vertinimas:

- Kokie pagrindiniai mokymosi pasiekimai yra vertinami pabaigus modulį (kompetencijos, žinios, įgūdžiai)?
- Kokie yra naudojami pagrindiniai mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijai modulinio mokymo programose?
- Kaip organizuojamas vertinimo procesas ir kokie instrumentai bei priemonės yra taikomos? Kokie vertinimo metodai naudojami?
- Kokios yra profesinio rengimo institucijų ir darbdavių atsakomybės vertinimo procese?

Projekto veiklų tolesnio plėtojimo galimybės :

1. Parengti konkretesnes rekomendacijas dėl rengiamų modulinio mokymo programų struktūros ir turinio.
2. Pateikti rekomendacijas dėl mokymo programos kreditų sistemos.

3. Pateikti pasiūlymus dėl statybininko-apdailininko mokymo modulių išbandymo partnerių institucijose (bandymo schemos pavyzdžiai).

Atviri klausimai

Kaip užtikrinti, kad per modulinį mokymą būtų skleidžiamos ne tik trumpalaikės profesinės kompetencijos, tačiau vyktų pastovus profesinių, socialinių, asmeninių ir metodinių kompetencijų vystymas?

Kaip profesijos, kvalifikacijos ir kompetencijos gali būti apibrėžiamos modulinio mokymo sistemoje?

6 Žodynas

Veiklos ir veiklinimo kompetencija	Gebėjimas aktyviai taikyti žinias ir įgūdžius su stipria valia
Mišrusis mokymasis	Mišrusis mokymasis, arba integruotas mokymasis yra tokia mokymosi forma, kurioje suderinami tradicinio mokymosi mokykloje privalumai su e-mokymusi
Vadovaujantis mokymas	Vadovaujantis mokymas yra kompleksinis individualaus vadovavimo mokantis procesas skirtas besimokančiajam ar grupėms
Kompetencija	Kompetencija yra savarankiškos veiklos gebėjimas (Erpenbeck 2004)
Curriculum mokymo planas/programa	Curriculum (mokymo planas/programa) yra integrali profesinio rengimo ir kvalifikacijų samprata, kurioje fiksuojama mokymo tikslai, turinys, metodai, organizavimo modeliai, atlikimo formos ir laiko grafikai.
E-mokymasis	E-mokymasis yra toks mokymosi tipas kuriame naudojamos informacinės ir komunikavimo technologijos tokiu intensyvumu, kad mokymosi vieta tampa nesvarbi.
Darbas grupėje	Darbas grupėje yra organizacinė mokymosi forma, kai kartu dirba grupė besimokančiųjų, siekiančių to paties mokymosi tikslo.
Neformalus mokymasis	Neformalus mokymasis vyksta ne mokymo institucijose. Suaugusieji įgyja maždaug 80% kompetencijų šiuo būdu.
Besimokančiojo konsultantas	Besimokančiojo konsultanto uždavinys yra padėti besimokančiajam parengti problemų sprendimui reikalingas strategijas ir metodus. Čia svarbios yra atsakingumo ir savarankiško veikimo intencijos.

Mokymosi paruošimas	Mokymosi paruošimas yra didaktiškai parengta mokymosi medžiaga, leidžianti individui dirbant įgyti sudėtingo turinio mokymosi pasiekimus.
Mokymasis visą gyvenimą	Mokymasis visą gyvenimą įgalina žmones mokytis visą jų gyvenimo laikotarpį.
Modulinė sistema	Modulinė sistema yra klasifikuota modulių visuma (sistemos elementai), kur moduliai yra tarpusavyje logiškai susiję.
Modulis	Modulis yra baigtinis mokymo ir mokymosi vienetas, nuo tam tikro taško vedantis į planuotą kompetencijų plėtrą.
Asmeninė kompetencija	Gebėjimas derinti protą ir savikritiškumą ir laikytis teigiamų požiūrių, vertybių bei idealų.
Profesinė metodinė kompetencija	Gebėjimas kūrybingai spręsti problemas naudojantis profesinėmis ir metodinėmis žiniomis.
Projektų metodas	Procedūra, kurios metu besimokantieji įgyja išsamius gebėjimus ir įgūdžius dalyvaudami specialių projektų veiklose (metalinių ir materialių produktų kūrimas, paslaugos ar sudėtingos užduotys)
Kvalifikacija	Veikloje pritaikomi gebėjimai, žinios ir įgūdžiai . Kvalifikaciją apsprendžia darbo rinkos paklausa (Arnold 1997)
Savarankiškas mokymasis	Kai besimokantieji apsprendžia mokymosi struktūrą ir turinį ir dalyvauja priimant sprendimus dėl mokymosi vietos, laiko, metodų ir medijų
Situacinis mokymasis	Situacinio mokymosi teorija kyla iš prielaidos kad žinios yra atkuriamos besimokantiesiems aktyviu kūrybiniu procesu
Socialinės-bendravimo kompetencijos	Gebėjimas bendrauti ir bendradarbiauti su

	kitais žmonėmis
Tutorius	Asmuo kuris padeda mokymosi procesui. Jis žino reikalavimus ir sprendimus bei įsikiša į procesą atsiradus klaidoms ar sunkumams, su kuriais susiduria besimokantysis.

7 Literatūros sąrašas

Arnold, R.	Von der Weiterbildung zur Kompetenzentwicklung. Neue Denkmodelle und Gestaltungsansätze in einem sich verändernden Handlungsfeld. In: Kompetenzentwicklung '97. Arbeitsgemeinschaft QUEM (Hrsg.): Waxmann Verlag 1997
Centre for Vocational Education and Research Vytautas Magnus University	Modelling of the regional networks of vocational education and training in Lithuania LITVETNET, http://www.vdu.lt/litvetnet/index.php?option=com_content&view=frontpage&Itemid=5&lang=en
Coles, M., & Oats, T.	European reference levels for education and training. An important parameter for promoting credit transfer and mutual trust. Unpublished manuscript, London 2004
Descy, P., & Tessaring, M.	Kompetent für die Zukunft – Ausbildung und Lernen in Europa. Zweiter Bericht zur Berufsbildungsforschung in Europa: Synthesebericht. Luxemburg: Amt für amtliche Veröffentlichungen der Europäischen Gemeinschaft, 2002
Erpenbeck, J.	Gedanken nach Innsbruck. Kompetenz - Kompetenzentwicklung - Kompetenzbilanz. In: Quem-Bulletin 6, 2004
Europäischer Rat	Schlussfolgerungen des Vorsitzes. Lissabon: Europäischer Rat 2000
Fulst-Blei, S.	Im Spannungsfeld von Modularisierung und Europäisierung : die deutsche duale Berufsausbildung im Test ; ein deutsch-englischer Leistungsvergleich (1. Aufl ed.). München [u.a.]: Hampp. 2003
Georg Hanf / Wolf-Dietrich Greinert (eds.)	Towards a history of vocational education and training in Europe in a comparative perspective, Volume 1, Luxembourg 2004
Klix, F.	Information und Verhalten. Kybernetische Aspekte der organischen Informationsverarbeitung. Einführung in naturwissenschaftliche Grundlagen der allgemeinen Psychologie. Berlin 1973
Kloas, P.-W.	Modularisierung in der beruflichen Bildung – Modebegriff, Streitthema oder konstruktiver Ansatz zur Lösung von Zukunftsproblemen? Bundesinstitut für Berufsbildung, Berichte zur beruflichen Bildung, Band 208, Bielefeld 1997

Rauner, Felix / Grollmann, Philipp	Einheitlicher Qualifikationsrahmen im Brügge/Kopenhagen-Prozess zwischen Schulabschluss und Kompetenz. In: Berufsbildende Schule 56, 7/8 2004, S. 159–165
Röben, Peter	Kompetenzentwicklung durch Arbeitsprozesswissen. In: Jenewein, Klaus/ Knauth, Peter/ Röben, Peter/ Zülch, Gert: Kompetenzentwicklung in Arbeitsprozessen. Baden-Baden, Nomos 2004
Sellin, Burkhardt	Bildung in Europa. In: R. Tippelt (Hg.): Handbuch Bildungsforschung. Opladen: Leske+Budrich, S. 201–216, 2002
Tender-Nr. EAC/84/03	Achieving the Lisbon goals: the contribution of vocational education and training systems. Background study for a ministerial conference on „Strenghtening European cooperation in VET“ under the Dutch presidency 2004
West, J.	Higher education and Employment: opportunities and limitations in the formation of skills in a mass higher education system. Journal of Vocational Education and Training, 52(4), 573-588, 2000